

L'EMIGRANT

JUNY

[7]

CATALA:

El teu Cinema és el
"MIRAFLORES"

Stat. Exhibidora Pirineus

EDUARD AUSENSI

FABRICA DE BOTONS I INSIGNIES MILITARS

Avinguda d' Itàlia, 1848

Telèfon, 45971

ARMENGOL PALMES
PINTURA, DECORACIO =

AV. PORTUGAL, 999 — TELEFON, 52477
SANTIAGO

Castellà Granja i Cia.

Huérfanos, 780 — Telèfon 30472

Cigars "Romeo y Julieta"

Xereç "Tio Paco"

Conyac "La Parra de Oro"

PER A MOBLES FINS,

OYONARTE

PER A INSTAL·LACIONS ARTISTIQUES,

OYONARTE

PER A CONSTRUCCIONS DE FUSTA,

OYONARTE

MIQUEL OYONARTE

GIRARDI, 1435 — TELEFON, 47685
SANTIAGO

RESTAURANT DEL CENTRE CATALA

Huérfanos, 1111 — Telèfon 86583

ATES PER CARLES MOLLO

CUINA NETAMENT A LA CATALANA

VINS I LICORS DE PRIMERA QUALITAT

ESPECIALITAT EN BANQUETS

Quines Companyies m'ofereixen
més garanties i facilitats?....

DECIDIDAMENT

Federació Xilena d'Assegurances

**LA NUMANCIA
LA FEDERAL I
CAUPOLICAN**

Incendis — Marítimes — Transports — Garanties, etc

VALPARAISO (Gerencia)

Prat, 865 · Casilla 744 · Tel. 5854

SANTIAGO

Huérfanos, 972 · Casilla 1993 · Tel. 89684

libreria SALVAT
Barcelona-Santiago

Agustinas 1043 — Casilla 2326 — Teléf. 84734
SANTIAGO

El millor assortit de llibres
La millor libreria

TRANSPORTATION

EMPRESA DE TRANSPORTS

H. BEDWELL i LEONART GERMANS LTDA.

ROSAS 1857

TELEFON 62483

OBACH & CIA.

IMPORTACIO

EXPORTACIO

AV. INGLATERRA 1778

SANTIAGO - XILE

CASILLA 6555

TELEFON 64334

Assegurances

VIDA I INCENDIS

BARTOMEU SOLER I URGELL

HUERFANOS, 1055 - INTERIOR, 336 - OF. 204-8

TELEFONS, 62442 - 83151 - 74838

Forn i Pastisseria

Montserrat

d'ANDREU PLA

ENSAIMADES, COQUES I TORTELLS A
L'ESTIL DE LA NOSTRA TERRA.

ELS PRODUCTES D'AQUESTA CASA SON
GARANTIA DE QUALITAT I D'HIGIENE

ES REPARTEIX A DOMICILI

Puente, 825 — Santiago — Teléfono, 60147

Tallers Hispania

INSTAL·LACIONS

MOBLES

DECORACIO

FUSTERIA D'OBRES

TALLERS I OFICINES:

RUIZ TAGLE 1249

FONT DE SODA

PASTISSERIA

CHILE

IRARRAZAVAL 2897 - TELEFON 43389

(davant del Teatre Hollywood)

Ambient distingit. — Atenció acurada.

L'EMIGRANT

JUNY DEL 1945

Es hora d'unitat. No a l'entorn de persones, sinó de les Institucions de la nostra Pàtria.

ANY I DOLÇA CATALUNYA, PATRIA DEL MEU COR... Nº 7

Portantveu de "Solidaritat Catalana"

Editor: Agrupació Demòcratica Catalana.

Redactors: Amichatis, Josep Ma. Xicota, Joan Manresa, Josep Ma. Casasses, Josep Ma. Imbert, Josep Torre de Mer i Santiago Meléndez.

Dibuixants: Roser Bru, Amichatis-Montero i Eduard Caces.

PREUS:

Subscripció a Xile \$ 100 l'any

Exemplar \$ 10

Per a altres països: Preus convencionals

Direcció postal: CLASIFICADOR 578 — SANTIAGO

NOTA.—Els articles signats, de caire polític o polèmic, són publicats sota l'exclusiva responsabilitat de llurs autors. Els articles no signats i les notes, ho són per compte de l'Entitat Editora.

SUMARI

Portada, per Roser Bru. — Pel bon camí . — Editorial. — Solidaritat Catalana. — Exposició Pere Martínez Sanxo, per Santiago Meléndez. — Muntanyes de Montserrat. Quadre de Santiago Meléndez. — Fe, Pàtria i Amor. Catalunya s'ha traslladat enguany a Colòmbia. — Els antiquaris, per Santiago Meléndez. — Exposició d'obres de Castelao. — L'inventor dels torrons es deia torrons i era català. De Nadal a Sant Joan, per R. L. M. (Il·lustracions de Claudi Tarragó). — La idea de la hispanitat segons un Indio-americà, per J. Armengol i Molins. — Ruta d'exili. Pesombre, per Joan Manresa. — Corpus de Sang. — Centre Català. El viatge del senyor Aldasoro. — Noticiari.

PEL BON CAMI

LA NOSTRA política nacional va orientant-se lentament, però segura, inevitable, envers la solució que, en línies generals, hem propugnat sempre: el reconeixement de les nostres Institucions — de la Generalitat, del seu President i del Parlament—. Es d'esperar que ara, que la força natural de la lògica — que no hauria hagut d'ésser mai menys tinguda — va vençant, per sí sola, els obstacles, es pugui arribar, finalment, a la formació del tan esperat Govern català. I no fóra estrany que l'anunci de la seva constitució es sincronitzés amb l'aparició d'aquest número.

Som allà on érem: cap fet accidental no podrà desviar-nos d'allò que hem entès sempre que era un deure patriòtic. I, complert l'objectiu primordial, les qüestions de detall poc ens interessaran, i els personalismes encara menys. Estem satisfets. I més ho estarem com més nombroses i sinceres siguin les rectificacions, i no pas per vanitat, sinó per Catalunya.

Car nosaltres, que hem estat tractats pejorativament de "polítics" i se'ns han prodigat tota mena d'adjectius, però que no hem estat mai amics d'esmerçar inútilment la pólvora en salves, sabem fins a quin punt pot arribar Catalunya quan arribi l'hora dels fets.

LES DARRERES setmanes han estat caracteritzades per una intensa activitat en els nuclis polítics catalans en terres de França.

Tot allò que era lògic esperar de l'actuació clarivident i assenyada dels nostres homes, tenint en compte la celeritat i transcendència dels esdeveniments en l'ordre internacional, tot s'ha produït o està a punt de produir-se. A hores d'ara, si no estan ben

ajustades i en marxa íntegrament les peces fonamentals de la indiscutible representació de Catalunya, han estat ja donats els passos definitius per tal que es produeixi d'una manera ordenada i amb prestigi l'acció dels catalans contra el franquisme i en defensa de la seva llibertat.

En un altre lloc d'aquest número, el lector trobarà la informació dels principals esdeveniments, que li oferim en la forma tan detallada com ens és possible. Ací ens escau fer-ne el comentari, doncs els darrers fets són altament alligona-dors, potser com mai no ho hagin estat.

Essencialment, l'activitat política catalana a què al·ludim presenta les dues característiques següents:

1) Coincidència de totes les tendències polítiques catalanes, sense excepció, en el reconeixement del senyor Josep Irla i Bosc com a President de la Generalitat, d'acord amb les disposicions de l'Estatut interior de Catalunya, o sigui la nostra llei fonamental; i coincidència, també, en la necessitat d'anar a la immediata constitució d'un Govern català a l'exili, en el qual participin i al qual recolzin tots els partits d'ideologia nacional i antifeixista.

2) Apreciació unànime de que ha d'ésser realitzada una política explícita de recolzament de la República espanyola, amb reserva, com és natural, de l'inalienable dret de Catalunya a expressar lliurement la seva voluntat nacional quan pugui fer-ho per mitjà de la consulta popular.

En l'ordre intern, doncs, ha quedat resolta, de la manera més satisfactòria, la greu crisi política que, allargassant-se pesadament i enutjosa durant aquests últims anys, tant a contribuït a enverinar les relacions entre els catalans i — el que ha estat més de doldre encara — tant ha afeblit les nostres possibilitats d'acció.

I si hem d'alegrar-nos de que hagi desaparegut finalment l'entredit que hom havia volgut establir sobre la màxima representació de la nostra pàtria, no és tant pel fet de que els esdeveniments hagin vingut a justificar plenament la posició que nosaltres hem mantingut sempre, sinó perquè la coincidència catalana en el reconeixement del senyor Irla com a President de la Generalitat, amb totes les conseqüències que aquest reconeixement enclou — és dir, acatament sobretot al conjunt d'Institucions representades per la nostra Generalitat, — situa d'una manera plenament responsable la direcció de les nostres activitats nacionals allí on lògicament ha d'estar, en aquell règim de govern i d'administració que regia i era estimat pel poble de Catalunya, que aquest defensà aferrissadament quan fou atacat pel franquisme traïdor, i que sols als catalans, a tots els catalans, en una actuació netament democràtica, correspon modificar.

També hem de celebrar que, com a conseqüència lògica de l'unànime reconeixement del President Irla, hom hagi decidit, amb idèntica unanimitat, anar a la formació d'un Govern català a l'exili, amb la participació i el recolzament de tots els partits. També en aquest punt l'actuació s'encarrila pels viarànys normals i dreturers dels quals mai no hauria hagut d'apartar-se.

Hem lamentat i censurat moltes vegades l'error en què han caigut, en aquests darrers anys, els catalans que, de bona o de mala fe — de tot hi ha hagut, — s'han llençat a una campanya constant de blasme i descrèdit contra els polítics i els partits.

Hem censurat aqueixa campanya injusta i demagògica; i ho hem fet precisament perquè — en compartir el criteri de que en aquests anys, a l'exili o sota l'opressió franquista, l'actuació dels catalans no ha de tenir cap finalitat particularment partidista sinó la col·lectiva de l'alliberament patri — sabíem que, en termes generals, els polítics i els partits catalans, a l'emigració i a Catalunya, estan nets de les ambicions culpables que hom ha volgut atribuir-los-hi; i perquè, en definitiva, els partits polítics, com a expressió organitzada que són dels ciutadans que tenen maneres de pensar afins, constitueixen i constituïran encara els instruments d'acció més perfectes dintre d'una societat estructurada democràticament, i amb els quals cal comptar d'una manera indefectible per a tota actuació conscient i responsable.

La realitat ve a demostrar-nos-ho. A l'hora en què s'ha fet evident la necessitat urgentíssima de proporcionar a la Catalunya en sofrança aquell Govern responsable que la personifiqui davant del món i que dirigeixi la seva lluita envers la llibertat, hom ha hagut de recolzar-se en els partits polítics.

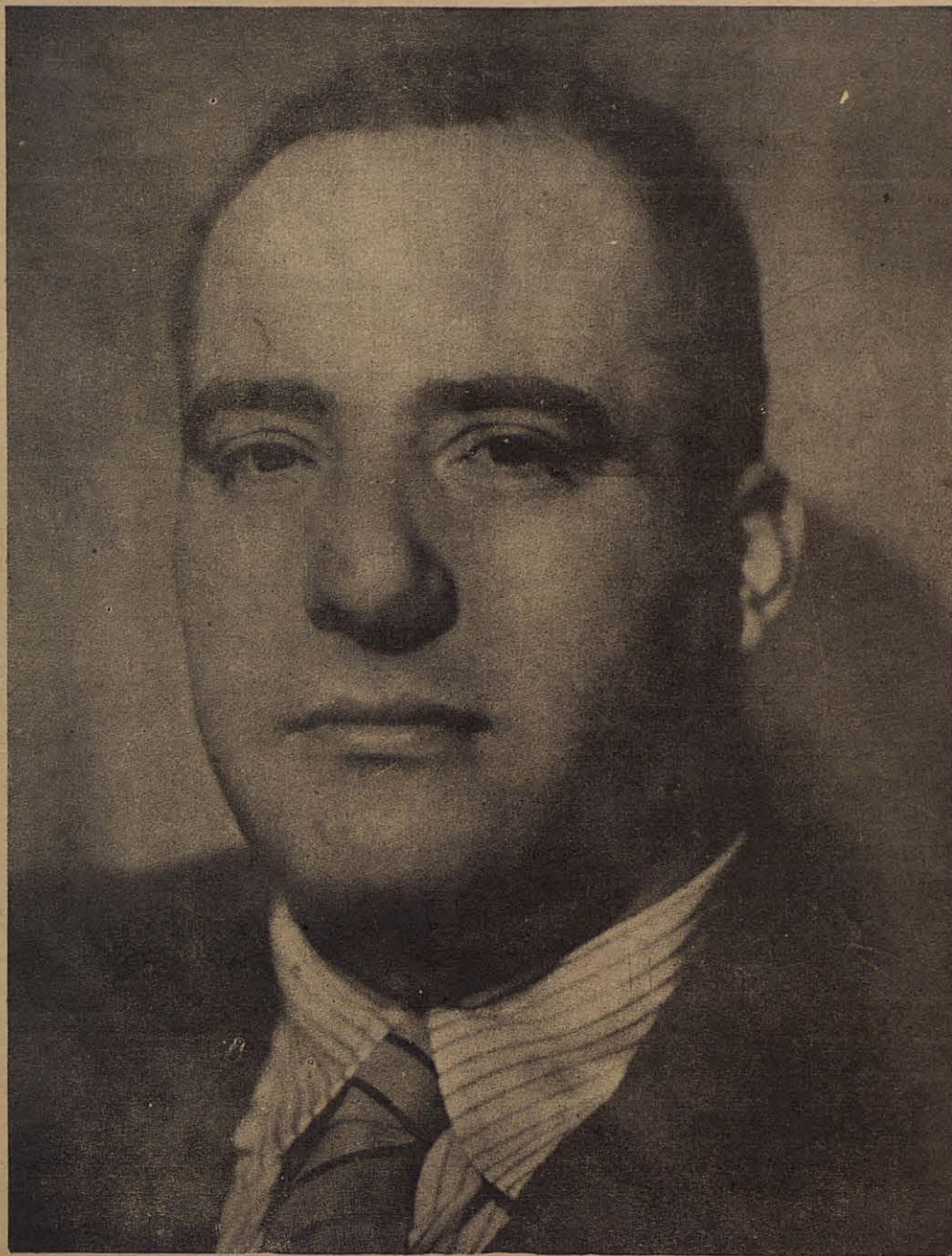
I així hem vist com la majoria dels nuclis de l'emigració a França i dels compatriotes a Catalunya, agrupats sota la fórmula dels vells partits catalans o amb la disciplina de les organitzacions de resistència, constituïren a començaments d'aquest any la Solidaritat Catalana, expressió viva d'una coincidència en uns punts d'actuació definida, però que no desdibuixava la personalitat de cadascun dels seus components. D'aquesta manera es donaven els primers passos cap a la unitat d'acció.

Hem vist, també, com Carles Pi i Sunyer — figura màxima del Consell de Londres i al qual, contra la seva expressa voluntat, molts dels seus adherents volien presentar-nos-el amb el caràcter de cap d'un "govern" a l'exili, en desacord i amb oposició a les legítimes Institucions catalanes—, ha anat a França i ha intervingut personalment en el Congrés que el seu partit, l'Esquerra Republicana de Catalunya, ha celebrat darrerament a Tolosa. I precisament ha estat allí, a la palestra democràtica de l'assemblea de partit, on — contrastades les opinions i les necessitats — ha sorgit l'acord polític que vigoritza les nostres Institucions i està a punt de donar un Govern a Catalunya.

Benvingut sigui aquest Govern! Cal que compti, d'una manera efectiva, amb el sincer recolzament de tots els catalans. No és hora de reserves mentals, de prejudicis, ni d'entorpiraments. La tasca a realitzar és feixuga i difícil. I de cadascú de nosaltres depèn que tots els catalans puguem adquirir la convicció que existeix damunt nostre, d'una manera efectiva, una direcció. I aquest convenciment ens és indispensable per a enfortir la nostra fe en el triomf i per a multiplicar la nostra capacitat i les nostres energies.

"Ajuda't, que t'ajudaré", diu l'adagi popular, avui tan carregat de raó com sempre.

Solidaritat Catalana

Josep Tarradelles, Secretari General d'Esquerra Republicana de Catalunya.

De França ens diuen

Hem rebut de Josep Tarradelles el següent cablegrama:

"REBUDA AMB RETARD LA NOTICIA DE LA MORT DE LLUIS BRU, PREGO FEU CONSTAR VIDUA, FILLES I AMICS PROFON DOLOR QUE M'HA PRODUIT AQUESTA TRISTA NOVA; CATALUNYA PERD UN FERVENT PATRIOTA, L'ESQUERRA UN ENTUSISTA LLUITADOR I UN VELL I ESTIMAT AMIC. CONGRES DE TOULOUSE VA AFIRMAR LA INDESTRUCTIBLE UNITAT DE L'ESQUERRA COM A BASE PRIMORDIAL PER A ACONSEGUIR LA UNIO DE TOTS ELS CATALANS QUE DESITGEN LA LLIBERTAT DE LA PATRIA. US ABRAÇA,

JOSEP TARRADELLES".

CONSIDEREM del més alt interès facilitar als nostres lectors, d'una manera textual, la informació rebuda amb relació a les gestions dirigides a la constitució a França del Govern provisional de Catalunya a l'exili.

* * *

De la comunicació oficial relativa al viatge del President d'Euscadi a Europa.

"El senyor José Antonio de Aguirre arribà el dia 24 de març (1945) a París..."

"El President Aguirre tingué després importants converses amb el President Irla i amb els senyors Terradellas, Secretari general d'Esquerra de Catalunya, així com amb els

directius de Solidaritat Catalana que agrupa tots els Partits polítics catalans. Realitzà també diverses entrevistes amb Nicolau d'Olwer i Solà Cañizares, representants d'Acció Catalana i Lliga Regionalista respectivament, que també pertanyen a Solidaritat Catalana. Totes aquestes converses demostraren el sòlid avenç i cordial comprensió en les relacions dels dos pobles, que ha de plasmar-se en una política conjunta en unió del poble gallec. Després de les converses mantingudes a Londres amb el senyor Pi i Sunyer la unitat catalana reposa sobre una base forta. **En ésser reconegut el President Irla sense excepció com a President accidental de Catalunya d'acord amb la llei autonòmica catalana, ha assolit la unitat fonamental.** Pretén ara constituir ràpidament un Govern català del que en sigui Cap el senyor Pi i Sunyer, amb la qual cosa a més de fortificar la unitat entre tots els catalans queda clos el plet entre els que seguien les Institucions i aquells que continuaven afectes al Consell Nacional de Londres. El senyor Pi i Sunyer prepara el seu viatge a França **plenament d'acord amb l'orientació i solució proposades.** En les converses de catalans i bascs s'ha parlat de l'acció comú i del programa que ha de coordinar els seus esforços en el futur, examinant-se el cas gallec, la seva organització actual i la necessitat d'obtenir per a Galícia un status autonòmic des dels primers moments de la restauració democràtica".

"Unànimement fou aprovada una política de franc recolzament a la causa republicana espanyola sense perjudici dels drets dels pobles a la lliure expressió de la seva voluntat nacional quan arribi el moment de la consulta popular".

(Els subratllats precedents són nostres. Expressen d'una manera evident les bases sobre les quals reposa la unitat política catalana, en l'ordre intern i també en l'exterior).

Cables al President d'Euscadi.

"Reunit Congrés Esquerra acordà aclamació gran entusiasme enviar-vos cordial salutació i reafirmar unitat acció amb poble basc. Comunicant desig partit també manifestem nostres anhels són treballar fervorosament llibertat Euscadi, Catalunya. Abraçades. **Josep Terradelles, Carles Pi Sunyer, Joan Sauret**".

"Nom Esquerra he aconsellat President Irla constitució Govern totes tendències presidit Pi Sunyer. President conforme. Pi Sunyer començat noves consultes. Abraçades. **Josep Terradelles**".

Butlletí dels Serveis Francesos d'Informació.

"(11 juny 1945) París. — Els espanyols republicans intensifiquen els seus esforços per a la formació d'un Govern que podria substituir el de Franco".

"Els catalans i els bascs acaben d'arribar a un acord per a constituir dos Governos autònoms que dependrien, en el quadre de la Constitució del 1931, del Govern central de la República".

"Esquerra Catalana, que és el principal partit de Catalunya, acaba de celebrar un Congrés a Tolosa en el qual es decidí invitar a Irla, President de la Generalitat, a formar un Govern de concentració nacional. Irla encarregà a Pi i Sunyer, president del grup català de Londres, aqueixa missió i Pi i Sunyer realitza actualment les consultes necessàries, creient que aquest Govern quedarà constituït el dimarts dia 12 amb la participació de tots els partits, àdhuc el Partit Comunista i la Lliga Catalana".

"Per altra part, Aguirre, President d'Euscadi, i Irla, Pre-

sident de la Generalitat de Catalunya, han telegrafiat a Martínez Barrio, President de la República, invitant-lo a fer el que sigui necessari per a la immediata formació del Govern definitiu. Martínez Barrio contestà demanant, per a conèixer-los, els punts de vista catalans i bascs".

Disolució de la "Unió Nacional Espanyola"

L'Agrupació política coneguda amb el nom de "Unió Nacional Espanyola", de la que es parlà tant en un moment donat, procedí el 26 de juny a la seva disolució. Així ho declaren els centres espanyols de París.

La "Unió Nacional Espanyola" havia estat creada l'any 1942, i agrupava representants del Partit Comunista espanyol amb alguns elements esparços de diferents partits i organitzacions republicanes espanyoles a França.

L'acord de disoldre's hom declara té per objecte facilitar les converses que es realitzen entre la "Unió Nacional Espanyola", l'"Aliança Democràtica Espanyola" i republicans catalans, bascs i gallecs, amb el desig de constituir un Moviment únic de totes les forces republicanes espanyoles.

Nou Comitè d'Ajut

Acaba de constituir-se a París un Comitè de protecció als refugiats republicans espanyols. La seva finalitat és la d'ajudar tots els refugiats i en especial els exiliats que es troben actualment a França. Aquest Comitè es compon de les següents personalitats: President, el General Herrera; Secretari general, Martínez Arnau i Tresorer, Joan Tauler.

Exposició Martínez Sanxo

Amb cinquanta teles de diversos tamany, el pintor català Pere Martínez Sanxo es presenta de nou aquest any al Saló del Banc de Xile. En la majoria d'aquestes teles, Martínez especula i resol el problema lluminic amb la seva verba habitual. Fàcil de tècnica i desinvolt en emprendre's qualsevol problema.

No obstant, en aquesta exposició veiem un cert nombre de teles que marquen tal vegada l'inici d'una nova etapa en la seva pintura. Són una vintena de petites notes i teles a més gran tamany, pintades del natural.

La disciplina que el natural imposa, creiem que li ha estat molt beneficiosa, i que en l'avenir li rendirà encara un més gran profit. En aquests estudis, Martínez S. afina molt més, i matisa altrament que en la seva labor de taller, on l'escenografia el domina tant o més que la nota estrident i "standard" al gust de la clientela. No cal més que donar un cop d'ull al conjunt, per a donar-se compte de l'abisme que aquest pintor ha vençut, en deixar l'estudi per a anar a plantar el cavallet a plena natura. A un artista dotat i d'adaptació ràpida com Martínez S., no creiem fer-li cap descobriment en aprovar-li aquesta decisió. Ell sap perfectament que és l'únic camí a seguir, i més encara per a un pintor, el mestratge del qual és la interpretació del miratge de l'hora i la fuga de pinzellada.

Aquest miratge i aquesta fuga que ha estat la glòria d'un important contingent dels pintors de Catalunya; i Martínez S., malgrat haver-se fet pintor a Xile, no pot negar la rel pairal de la seva pintura, ni pintant a quinze mil milles de la Rambla.

S. MELENDEZ

Muntanyes de Montserrat

EL NOSTRE bon amic, company de redacció de "L'EMIGRANT" i excel·lent pintor, Santiago Meléndez, ha enllestit, en aquests darrers dies, el seu quadre "Muntanyes de Montserrat", amb el projecte del qual honorem aquesta pàgina.

Es una pintura al tremp, de proporcions monumentals (5'20x3 mts.), que està destinada a decorar el nou altar major del Santuari de Nostra Senyora de Montserrat que els Pares Benedictins tenen prop de Puente Alto.

La comissió d'ofrena d'aquest quadre, integrada pels senyors Claudi Mas, Vicens Noguera i Enric Martí, ha dirigit una invitació a tots els catalans i altres persones enamorades de caires diversos de la nostra espiritualitat, per tal que concorreguessin a admirar-lo mentre ha estat exposat en el pati del Liceu dels Pares Agustins, del carrer d'Estado d'aquesta ciutat.

No volem expressar el judici que ens mereix la bellíssima obra de l'amic Santiago Meléndez. Es massa "nostre", valga el mot, i podrien ésser considerades plenes de passió les nostres paraules. Preferim donar pas al judici del renomnat crític artístic d'aquesta ciutat Dr. A. Goldschmidt, del qual són els conceptes que extractem a continuació:

Fotografia del projecte.

Quadre de Santiago Meléndez

"S'ha de reconèixer que el pintor ha resolt els problemes de la forma amb gran domini tècnic, mostrant considerables nocions, en quant a la composició, sense caure en un paisatgisme corrent. Meléndez ha sabut donar a la seva pintura una expressió bastant forta, realitzada amb mitjans molt sobris i amb gran sentit de claredat, respecte al tema que ofereix problemes difícils, en matèria de proporció i perspectiva.

"Sense la seva manera tan definida i disciplinada de dibuixar, Meléndez no hauria pogut aconseguir l'efecte d'una perspectiva tan àmplia i de tanta profunditat, considerant la forma i, en això, s'ha apropiat a la concepció mural, a base de la

seva construcció de dibuix tan sòlida, damunt de la qual s'aixeca la composició dels tons, l'ordre dels valors del colorit, en forma d'una escala ben valoritzada.

"El pintor ha conseguit també distribuir el motiu, entre els plans, per medi d'una divisió molt precisa, de caràcter lineal-vertical que mantenen el muntatge de la forma, en un equilibri exacte dels valors tonals, entre els quals regeix la més definida correlació. Aci tot està format amb gran sentit de coherència i de visió espacial."

Felicitem l'amic Meléndez per aquest nou èxit que augmenta el ja ben guanyat prestigi de la seva brillant carrera artística.

FE, PATRIA I AMOR

Catalunya s'ha traslladat enguany a Colòmbia

Flor Natural

J. CARNER-RIBALTA

COMPLANTA D'AMOR

"Amor és mar tribulada d'ondes e de vents, que no ha port ni ribatge".

Ramón Llull.

(FRAGMENTS)

I

*En tant que sobre el llac el nenúfar s'esbada
i el lliri blanc dels prats es desclou primicer,
hi ha una verge allà al lluny, en la pàtria enyorada,
que sospira a les nits amb un secret daler.*

*Un amant hi ha prop seu que amb sa jove abraçada
podrà bentost copsar tan gemmada primor
dur-la al núbil redós de sa cambra isolada
i amb el foc d'Himeneu bastí una llar d'amor.*

*Jo podés, ai, talmont, dins la nit tremolosa
la victòria del cos sentir-me dins la pell
i donà un bell comès a ma vida, difosa
en estèrils llangors i somnis d'oripell!*

*Car mon camí és incert i l'aimada insegura...
Sóc un orb que fa via tot sol entre els esculls,
un foll al·lucinat, infausta criatura,
que un gran neguit s'emporta posant-li la mà als ulls.*

*El gran Neguit, qui és? Potsè eterna Quimera,
potser Bohèmia santa dels boirosos camins
—la gran febre que fon la vida vertadera
en les licors més dolces i els, encisos més fins.*

*Com un ésser incaut camino per la vida
ignar dels grans dilemes que m'han de sortir al pas;
així, més que el recés d'una amor acomplida,
sovint trió la tenda d'un pobre amor al ras.*

*Al fons verdós d'uns ulls d'alguna noia dolça
bé hauré trobat cent voltes la mística claror,
devora d'aquests llacs verds de liquens i molsa
la pau de l'hora blava bé m'haurà dut dolçor.*

*Bé hauré passat a ran, en mon pelegrinatge,
d'aquella amor segura que anima un bleix etern
—la gemma de virtuts, el fruit del nuviatge
que porta en les entranyes el gran traüll matern!*

*Mes mon fat és advers i els meus amors difosos
s'exhalen tan estèrils com els perfums al vent;
com uns olis ungint tènues cossos sedosos
es perden en el luxe d'un inútil moment.*

II

*Rosa de carn suau avui badada
devora els meus sentits en frenesi,
per què has viscut fins ara aponcellada
com la flor més secreta del destí?*

*Per què pallida, al lluny, totjust visible,
estrella, fins suara, en tremolor
restares, insegura i marcescible,
esqualida promesa de l'Amor?*

*Per què, difosa llum, idea abstrusa,
poruga romanies en la nit
—o incerta nebulosa al cel confusa!,
com paraula imminent que no s'ha dit?*

*Talmont com fas avui, tot llum, tot vida
en flor, t'escau badar-te vora meu!
Ara ets bé com et cal, amorosida,
dolça de gest i esguard, tendra de veu.*

*Desclosa en el meu bleix que et transfigura,
ets, nua, tota tu un aclariment;
la flor sense secret, l'estrella pura,
el signe de l'Amor al firmament.*

III

*Com zig-zag d'un llampec en la tempesta,
que ratlla la negror de flanc a flanc,
així et brilla argentat damunt la testa
el ràpid guspireig d'un cabell blanc.*

*—Senectut! Senectut! dius amb veu lassa,
que mor, abans de néixer, amb ton sospir.
En tant, pels teus ulls clars una ombra passa
i embolcalla el teu cos en dens sofrir.*

*Més l'amor que és etern i tot ho anima
i l'ombra coltelleja amb sa claror,
ton cos, transfigurat, per mi il·lumina*

*com tempesta de llum dins la negror;
lluient, com viu llampec, tantost fulmina
esplet de joventut i formosor.*

IV

L'èfimer jorn d'avui passa anyalment
i amador dissortat que el temps governa,
deixa cada any un bes, tímidament,
al llustre de ta carn clara i superna.

No temis, però, amor, que sa besada
la rosa del teu cos desfulli breu.

Cada pétal d'un any que tomba, amada,
destil·la el seu perfum a dintre teu

Talment com fló innombrable s'és marcida
per llegà a Primavera etern perfum,
ton cos, amb ses bel·leses i sa llum,

suau, va concedint la gran florida
en fèrvid holocaust a aquella vida
de l'ànima eternal que no es consum.

Viola d'or i d'argent

AGUSTI BARTRA

POEMA DE RUT

(FINAL)

(Comença aquest poema amb la descripció del paisatge i dels costums orientals. Rut canta unes boniques cançons, i s'estableix un diàleg entre la mare i la filla al qual segueix una magnífica narració. El poema acaba amb una nova cançó de Rut). —

—T'he sentit cantar, filla. Ta veu, sovint avara,
avui tenia un so d'esquella i aigua clara.

—Per què esteu agençant aquest vestit de lli?

—La cançó que cantaves era una ala florida,
una corona al mur de la nit adormida.

—La cançó que jo canto potser es marcirà en mi.

—Quan la nit és tranquil·la, Booz no es mou de l'era.

—Per què voleu ungir la meva cabellera?

—Booz dorm a la vora d'una pila de blat.

—Mare, per què em lleveu de tota vestidura?

—Així t'ablamaràs com una flama pura
a l'hora que ell destreni la teva soledat.

—Tota jo m'estremeixo. —Ta boniquesa esclata;
les teves mans, Rut, semblen llançadores de plata
i el teu cos resplendeix com el tronc d'un til·ler.

—A la veu de Booz hi ha la terra desperta.

—A cada genoll tens, Rut, una rosa oberta.

—Booz fa una gran ombra de pòrtic i llorer.

—Ara baixaràs, Rut, devers les eres, sola.

—Dintre la meva sang hi ha una por de corol·la.

—Pel somni de Booz ja marxa el teu futur.

—Els arbres del vial són una alta muralla.

—La lluna de les eres fins al teu front davalla.

—La nit fereix mon flanc amb estrelles d'atzur.

Damunt de tota cosa el silenci s'aflua,
desplega lentament una gran ala nua
on cauen els estels, el misteri i el rou.
Dalt dels cims fògallegen alimares enceses,
sonen corns de pastors, a regulars repeses,
i la plana contesta amb el bramul d'un bou.

La figura de Rut avança, lluminosa,
per la deserta nit. La càlida filosa
de l'aire suaument gira a les seves mans.

Gira i fila la boira d'un somni legendari,
que s'enrotlla, invisible, en son cor solitari
fins a fer-ne un feixuc cabdell de diamants.

A la cara de Rut baixa la nit serena.
Tota branca voldria afeixugar sa trena
amb les joies madures de ses fruites de sol.
Per les altures roda una còsmica marxa.
Cada arbre llança l'ombra d'una lleugera xarxa
als peus de Rut. Sanglota el cant d'un rossinyol.

Nimbada de celistia i lenta de temença.
Rut volta i volta l'era. Una tèbia ona immensa
es romp dintre son ànima, presa d'eternitat.
I tot ella pressent la distància daurada,
l'horitzó sense vent i una aurora esbullada
per les tranquil·les flames del foc immaculat.

¡Oh déu de sang quieta cos de boira i collita,
Booz, clar patriarca que dorm una infinita
paciència de rius i d'espigues astrals!
Pare cast com la neu, estimat de cisternes
i núvols, a sa barba, encesa de lluernes,
es precipita l'aigua dels nous dies lustrals.

Viu a les seves mans l'esposa del solstici,
tremola en els seus llavis un gran bes gentilici,
el seu front és un camp de sorpresos ocells.
I a son pit'esquinçat per un somni de relles,
hi gemega una font de nocturnes roselles
on els ulls de Rut brillen com pàl·lides anells.

Una por verda i núbil s'esmuny en la nit blava.
A les sines de Rut, l'ocell de la sang clava
son porfidiós bec de famèlic corall.
L'aire nupcial dansa amb silencis de molsa.
Los muntanyes estenen una gran ombra dolça
al damunt de Booz, que dorm sense abrigall.

Planen damunt de l'era geòrgiques cantúries.
Als ulls oberts de Rut, les novelles centúries
s'anuncien amb astres de verge resplendor.
Vora els peus de Booz ella jeu, arraulida.
Sota la seva túnica, d'alta lluna ferida,
tot el seu cos es plany com solc sense llavor.

L'agulla de la son, enfilada amb tenebres,
va cosint lentament ses daurades palpebres
i els eixams del silenci volen devers el cim
radiós de son ànima de muntanya apacible.
L'àngel de les esquelles se li acosta, invisible,
i li posa a la boca un musical raïm.

La lluna allarga branques amb dolçors de promesa.
Els lliris es redrecen com clarins de puresa
i plouen salms de neu a les fulles dels oms.
Es fonen amb la terra les estrangeres ombres.
Dins el terral batega un presagi de nombres
i l'horitzó reté respostes de coloms.

Ella és tota la nit, la lenta nit llaurada
d'esperances i estels, la terrestre aliada
d'obscures mans que du l'alba d'odres vermells!
Oh riuada de brins per son ànima oberta!
Rut és com tota l'herba, tota l'herba desperta.
Sent la mà de Booz damunt dels seus cabells.

I del bes que rep s'alcen els arcs de les anyades
per on lentes desfilen innúmeres ramades
de dies taciturns. ¡Quins madurs sols totals
il·luminen la tomba on son ànima verda
rebé dards de cel per la més fina esquerdal!
Booz és un autumne amb daurats ulls vernals.

Com una llum atònita el cos de Rut es corba
als braços de Booz. Espiga dura i orba
que fa de sa caiguda batec i ascensions.
I el panteix de la terra, de la terra profunda,
damunt d'ella regolfa i obscurament la inunda
amb un vast alè tebi de generacions.

Englantina d'or

JOSEP CARNER

L'ALTRE ENYOR

I

Terra d'atzar, indiferent xopluc
i tu, cansada i erta llunyania,
guerra, menant els corbs a confrària,
mort, amb els teus alans sense lladruc.

¿Seré tornat al viure benastruc
a aquell redós d'una collada pia,
davant la meua mar de cada dia,
entre l'arboç, el romani i el bruc?

¿I encar veuré, sota calitges somes,
les corrues de pins damunt les comes,
el blat espès, la vinya a farbalans?

¿I hauré tament, en renovada festa,
l'estiu en una ambosta de ginesta
i l'advent en un pom de gallarans?

II

Però qui lluny del tros nadiu sigui
¿com pervindria a l'absolut retorn?
Poc tapará sa juvenesa encara,
feliç, ardent i bornejant al born.

Serà l'amic dins una fossa avara,
parla i costum sollats en el trastorn,
irat el crim al peu mateix de l'ara
i senyalat de sang cada encontorn.

El tirànic plaer, que ja s'esgota,
sent aprensiu que del castell dessota
inerme, innúmer s'arrossega el plany.

Encar, però, que el nou destí s'apressa
ja mon indret és buit del que vaig ésser
i jo, remot, l'he clapejat d'estrany.

III

No em vui dissoldre en un enyor de mi
o d'hores del passat mal capdellades;
bé cal que en més magnífiques estades
enyor, enyor, et vulguis expandir.

I tanmateix, en mon passat mesqui,
un somni clar no fou del tot debades,
i en aquest davallant de mes anyades
només que per son raig em sé delir.

Per l'afalac d'un temps no passo pena:
és goig no mai hagut el que ara emplena
de fantasmes i cantés ma solitud;

Catalunya irreal, mon cor t'honora,
com mai primera, per tot temps senyora,
amb naus d'afany i torres de virtut.

IV

Oh tu, pura en mes dolces vagaries,
per l'odi invulnerada i la temor,
jo sé que radiant existiries
mal que fos l'únic que et retés honor.

Vindràs en ignorades agonies
per incontables pensaments d'amor,
per nits de vetlla i afanyosos dies;
i de tu, de tu sola tinc enyor.

Oh sapient, oh universal, oh justa,
triga, si cal, per ésser més augusta,
com encara atuída pel flagell.

Que poc serà perduda cap batalla
si sofríssim el dol i l'acaballa
sota el plec mai no vist de ton mantell.

ELS ANTIQUARIS

Per SANTIAGO MELENDEZ

III i darrer

A la planta baixa, en Moragues hi tenia el que podríem dir-ne la parada per als turistes i per als clients de poc pèl. Calaixeres i mobles refets i molt embarniçats, cornucòpies daurades, panòplies, escuts nobiliaris, altars de baixa època, quadres d'aparença i moltes talles daurades, penjades estratègicament per les parets. En fi, una "mise en scène" fantàstica, que era com la bota de Sant Farriol per al negoci d'en Moragues. D'aquelles calaixeres lluentes i d'aquelles cornucòpies llampants, amb el temps i la finor de lluc d'en Moragues en sortí el formidable recull d'antiguitats de la més alta categoria que pugueu imaginar-vos, i que sols certs amics i alguns grans compradors estrangers coneixien. Aquestes meravelles, tan bon punt eren adquirides, passaven a ocupar un lloc al primer pis. Allà hi havia de tot, talles de les més fines, armes de gran col·lecció, ventalls, rellotges, miniatures, ferros, armadures completes, tapiços, pintures, retaules, arquilles, creus gòtiques i romàniques, tot, com he dit, del més escollit, i ben col·leccionat.

En Moragues sentia innat horror pels compradors de llumeneres i plats de set pessetes. Per tal de fer-los front tenia a en Josep i a en Lluís, dos xicots que estaven a la casa des d'aprenents, i que com és natural, essent deixebles de semblant mestre, semblaven dues àligues. En Moragues, aparentment, no era mai al negoci. Tenia a la planta baixa, en una mena de cèl·la sense finestral, el seu despatx. Allà treballava sempre, ja restaurant un vano o maquillant una col·lecció de gravats. Si per casualitat, trobant-se a la botiga, apareixia al bell mig de l'assolellada plaça de la Catedral algun personatge que s'adreçava envers ella, don Josep no podia evitar una mena d'ensurt, i reclamava nerviosament la presència d'en Lluís i en Josep, i cuita-corrents s'entafurava al seu recó, des d'on llucava i dirigia les operacions.

A can Moragues també hi acudia un bon nombre d'elements del ram a passar l'estona. Un dels més notables era un tal senyor Bertendona. Aquest senyor era restaurador de quadres. Era un tipus amb una cara d'una pal·lidesa que feia mal als ulls. Tenia un bigoti d'alabarder i estava capçat amb un bombí passat de moda. La seva indumentària estava a to perfecte amb el seu color i la seva lluentor. Això no obstant, deien que el senyor de Bertendona tenia diners. Com a bon castellà antic era cerimoniós fins a empalagar. De lluny se li veia que era de "cuidado". Rarament parlava

EL PERIODE d'opulència d'en Jordà aviat començà a decaure. El primer símptoma de decadència ens el féu avinent l'absència del "Citroën" a l'hora de tancar la botiga, a més d'altres detalls de menys volum però no menys delatadors, d'haver entrat, de ple i de cop, a l'època de les vaques magres, i que, malauradament per al simpàtic amic, l'estretor li arribava junt amb les xacres. En Jordà, no obstant, tenia prou enteresa per a fer amb la salut com abans havia fet amb els alts i baixos de la fortuna. Durant un cert temps seguí amb el seu règim de "Cointreau". Però arribà fatalment el que havia d'arribar. Els metges el posaren a règim de potingues i d'abstinència, i el lloc que ocupava abans la copeta de l'aperitiu cedí la plana als específics i als comprimits.

No obstant, les xacres no li impediren cada tarda la variada "penya". Cada dia, malgrat que ell portava la malaltia amb tota dignitat, ajudat a tota hora per la seva muller, que tenia cura d'ell i li feia prendre els remeis, amb tot i les rebequeries i cops de geni d'en "Josep Maria".

Un bon dia ens feren saber que en Jordà havia mort. Era poc abans de l'aixecament d'en Franco. L'Anyès i la vidua seguiren amb el negoci. A finals de l'any 1937, un diumenge al matí, un ramell de bombes caigué damunt del barri de la Catedral; una d'elles va caure al carrer del Bou de la Plaça Nova, i ensorrà per sempre més el "Camarín".

En Josep Moragues és el tipus genuí de l'antiquari internacional. Com ja he dit, tingué bons mestres amb el seu padri Marian Fortuny i el seu pare, en Tomàs Moragues. Tenia (i crec que encara li té) la botiga en un lloc estratègic, a la plaça de la Catedral cantonada a la Baixada de la Canonja. L'edifici, d'arquitectura gòtica, havia estat la casa de l'Inquisidor. Damunt la porta d'arc de llibre encara s'hi pot veure l'escut amb tots els atributs.

en veu alta. Feia gran ostentació de coneixements, especialment de pintura, i, malgrat no conèixer més que els museus de Madrid, parlava dels d'arreu d'Europa com qui parla de la botiga del cantó. Això sí, la seva erudició era meravellosa. Qui no el conegués no podia dubtar que les dades que ell donava respecte qualsevol museu del món eren les d'un home gran conegedor.

Quan se li mostrava una pintura, per tal que dongués la seva opinió, el senyor de Bertendona mai no feia quedar malament. Es mirava atentament el quadre, i després d'una suspensió, tot esguardant fit a fit algú dels presents, deia, per exemple "Si no es de don Diego. ¿de quién podria ser?", o bé "Si no es de don Francisco, ¿de quién podria ser?". En dir don Francisco o don Diego, volia dir que es tractava de Goya o de Velàzquez, pel cap baix. Altres vegades, per a ésser més contundent i categòric, es limitava a dir amb gran èmfasi: "Antonio Canale, "detto Il Canaletto", o bé Bernardino Strozzi, "detto Il Capussino", o "Il Prete genovese". Abans de pronunciar el "detto", el senyor de Bertendona llençava una mena de xuclet d'entre dents, com a parèntesi per tal de fer remarcar fins on arribava la seva sapiència. No cal dir que després de batejar el quadre, per crosta que fos l'eminent Bertendona restava tan tranquil i reprenia la seva conversa doctoral.

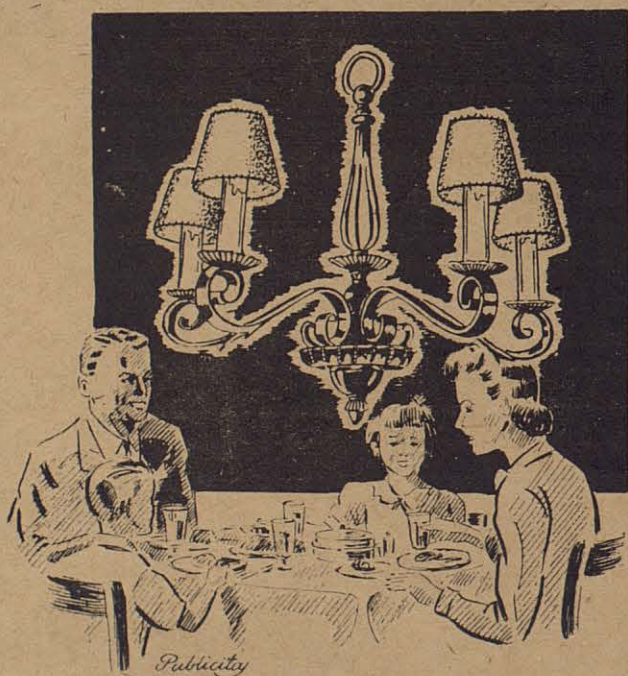
Anys enrera, quan la guerra russo-turca, el senyor Bertendona era russòfil, perquè altrament no podia ser un home de la seva ascendència, amb un "de" abans del seu cognom, i de creències antimusulmanes. Es creu que la culpa del seu antimusulmanisme la tenien els braus rifenys, eternals apallissadors dels generals espanyols. Per aquells temps, un dels

temes de la reunió de can Moragues versava, els matins, sobre els darrers esdeveniments de la guerra. Un dels concurrents era en Rull, que era partidari dels turcs. En Rull havia nascut en un breçol de ric, però pel seu mal cap havia rodat pendent avall fins a veure's obligat a guanyar-se la vida fent de corredor de quadres i antiguitats de la més ínfima categoria. Era tartamut, i quan volia parlar-vos, sols podia fer-ho després de repetir dues o tres vegades el mot "allò". Era matiner per obligació, doncs si s'adormia un xic, se li esfumaven els problemàtics deu ralets per a passar el dia. Així, doncs, quan el senyor de Bertendona arribava a can Moragues, els comentaris ja estaven avençats. En Moragues no era carn ni gallina, però es delectava amb excitar opinions. Quan veia venir a en Bertendona avisava tot seguit a en Rull. — "Rull — li deia, — ja el tenim ací a don Francisco. Vinga, home, a veure si el derroteu, avui". En Rull s'apuntalava amb el diari als dits, i tan bon punt s'obria la porta vidriera engegava...

— "¡Allò, allò, allò, M m me parese, señor de Bertendona, que, allò, allò, allò, hoy no me dirá, aaallò, que van a ganar aaallò... los turcos!..."

En Bertendona s'estarrufava el bigoti, i amb la seva proverbial mala intenció li contestava: — "Señor "Rul", a ver qué día aprenderá Ud. a hablar bien por teléfono".

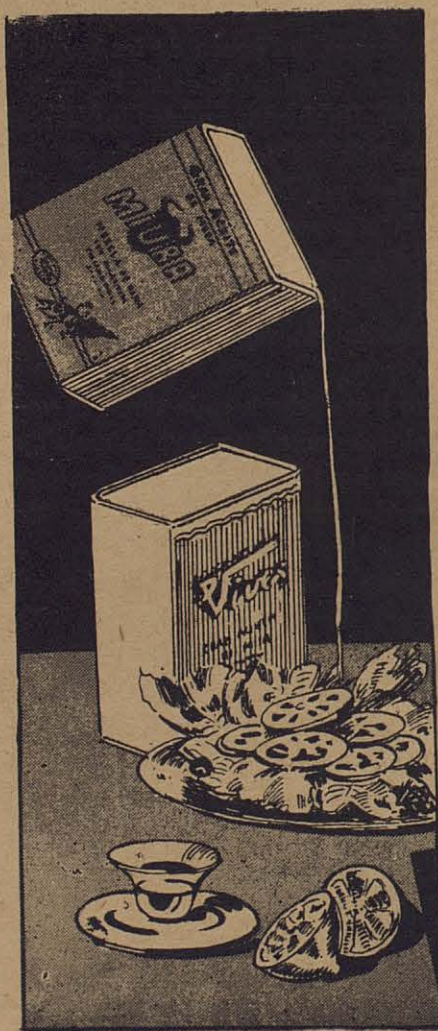
De tant en tant també s'hi deixava caure el senyor Alexandre Cortada, que era com un sac de memòria malgrat els seus anys. Però per tot tenia una memòria notable, menys per a recordar en un moment donat el nom o cognom del seu millor amic, o per a pagar la cèdula personal o la contribució. Mai no havia aconseguit pagar un d'aquests im-

**SOCIETAT MANUFACTURERA
DE VIDRES I METALLS**

Cucarella i Cia. Sda.

RECOLETA, 1185 • TELEFON, 63292 • CASILLA, 3242

**OLI PUR
D'OLIVA**

Vives

M.C.R.

**GRAN OLI
DE TAULA**

MIURA

M.C.R.

DEMANEU-LO ALS

MILLORS

MAGATZEMS DE

QUEVIURES

SAN IGNACIO, 417

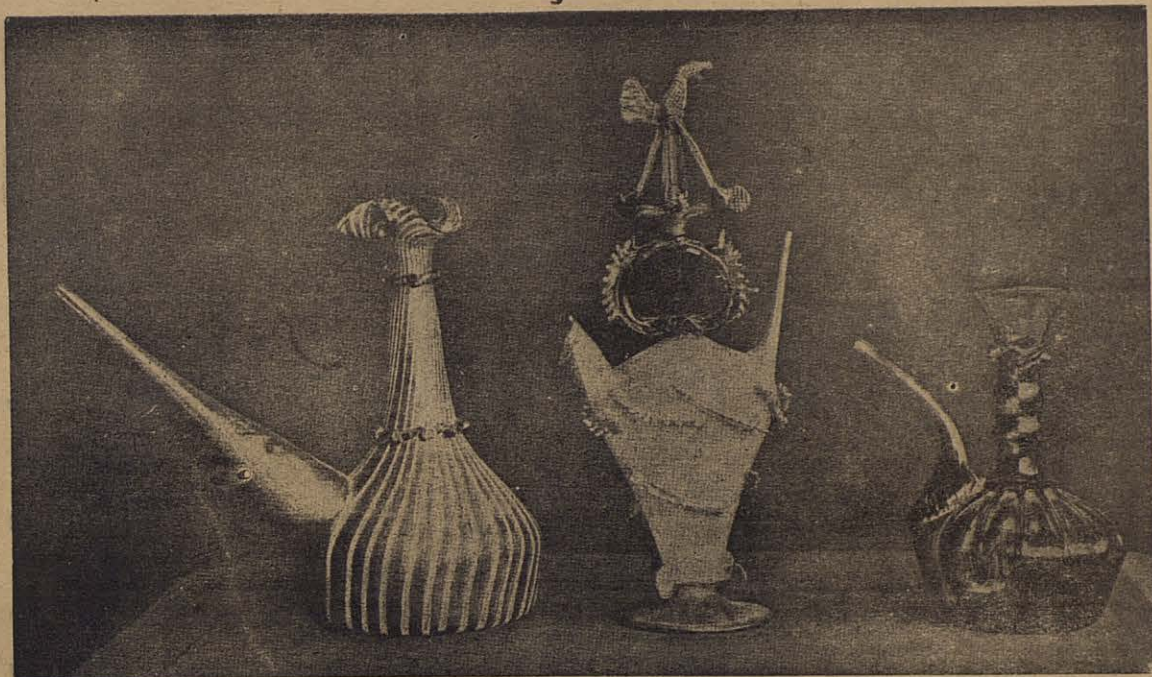
TELEFON, 84979

postos sense gran recàrrec, i sense la intervenció del seu advocat i dels agents d'hisenda. Tant era així, que segons ell deia, a la Delegació d'Hisenda ja li coneixien la flaca, i li estenien els rebuts amb tants recàrrecs com podien.

Un dia, parlant amb el senyor Faraudo, es recordà que un amic comú li havia fet un encàrrec. — "Ah!, senyor Faraudo, ara que me'n recordo, ahir vaig trobar el nostre bon amic el senyor..." — i, com li era habitual, no es pogué recordar del nom. El senyor Faraudo, sempre oportú, tractà d'ajudar-lo tot diguent-li: — "Ah, sí, el senyor "d'allò"! — "Justos!", contestà el senyor Cortada, i li donà la resta de l'encàrrec fins el darrer detall, convençut que el seu amic Faraudo sabia de què anava.

A la plaça Nova, al recó de la taverna i al primer pis, hi havia a can Valenciano. En Valenciano, que havia estat ficat en negocis de borsa, feia el d'antiguitats en gran. Ell només es bellugava per les grans pessets. Tenia poca mercaderia, però de primeríssima qualitat. Estava relacionat internacionalment, i per això era el lloc on es podia veure una concurrència de potentats del gremi de la teranyina, ja

Un dia Mr. Harris arribà de Madrid, on havia fet l'adquisició d'un Goya i un Greco entre altres coses. Després de dinar, durant el qual la conversa rodà a l'entorn d'aquestes adquisicions, Mr. Harris convidà dos amics a veure les meravelles. S'allotjava a l'Hotel Peninsular del carrer de la Boqueria, no per economia, sinó per a no restar lluny del barri gòtic. Ell i els dos amics s'adreçaren a l'hotel en un taxi, i en arribar a l'habitació vegeren dos quadres de cara a la paret. Mr. Harris en girà un, i aparegué un retrat de Ferran VII, de Goya. Després de rebre la felicitació, i no precisament pel personatge retratat, Mr. Harris girà l'altre, un sant Francesc, del Greco. Per tal de fer aquesta operació, Mr. Harris hagué de recórrer la distància que separava els dos amics de la paret: unes cinc passes. Una vegada el Greco posat de cara als amics, Mr. Harris es girà i féu la següent pregunta: — "Qué les parece a mis amigos?" — No se sap quina lluïssor degué aparèixer als ulls dels amics. El fet és que, per petita i insignificant que fos, per a Mr. Harris degué tenir la força d'un llamp dels més

Vidres antics d'una col·lecció de Barcelona.

fos de la resta d'Espanya o bé de l'estranger. Un dels que rarament mancaven a fer-li visita era míster Harris, el gran antiquari de Londres. Aquest senyor, malgrat el seu cognom, no tenia en la seva persona res que, a primer cop d'ull, us pogués fer pensar en un anglès. Era menut i amb una panxa enorme, un nas exageradament vermell, que feia joc perfecte amb unes galtes del mateix to delator. Quan anava a Barcelona no trobava mai l'hora d'entornar-se'n i abandonar temporalment aquelles cuixes d'anyell rostides amb faves ofegades del restaurant de les "Set Portes", regades amb aquell vi negre amb rodanxes de llimona, o bé aquelles lla-gostes marca la cava de cal Solé de la Barceloneta. El seu agent a Barcelona era en Carvajal, que com a tipus era la seva antítesi: alt i prim. En Carvajal era castellà, però de molts anys residia a Barcelona. Coneixedor i flairador de peces de gran importància, era un gran element per a servir a Mr. Harris. En Carvajal era, a més, un gran bibliòfil i antiquari, i un gran "gourmet", que feia joc amb els gustos de l'anglès.

potents. Hi hagué un curt silenci sols interromput per les pausades passes de Mr. Harris envers el Sant Francesc. Quan arribà a un metre del quadre llençà amb terrible impuls el seu voluminós peu contra el cap del frare, que s'esverlà en trenta parracs, i tot girant-se envers els sorpresos amics els digué: — "Me costó ciento cincuenta mil pesetas y es falso, pero Udes. no digan nada a nadie... porque si nó, la gente diría ¡Qué "buros" son estos anticuarios ingleses!"...

TALLER DE FAIXES I SOSTENIDORS
de

J. DIAZ LOPEZ

COMANDES CONTRA REEMBORÇAMENT

Marín, 373

Casilla 9438

Forn "Nueva París"

JOSEP RIUMALLO P.

TELEFON 32769 LIRA. 144 SANTIAGO

ELABORACIO DE PA AMB
 FARINES DE PRIMERA QUALITAT
 REPARTIMENT A DOMICILI

Instal.lacions i reparacions elèctriques d'Agusti Tafall

Autoritzat per la D. G. S. E.

Matucana, 565 Tel. 94948

Compra - venda de motors i venda de
 tota mena de materials elèctrics

MOBLES

Tarragó, Labayen i Cía. Ltda.

- * Models exclusius.
- * Comoditat i bon gust
- * Economia

EXPOSICIO, VENDA I OFICINES

Av. PROVIDENCIA 1190 — TELEFON 46622

Fàbrica: GIRARDI 1427

CONSTRUCTORS

INSTAL.LACIONS

Exposició d'obres de Castelao

DARRERAMENT, a l'estatge de la "Casa de Galicia" de Montevideo, ha estat inaugurada una exposició de dibuixos del gran artista i capdavanter del moviment galleguista Alfonso R. Castelao.

L'exposició consta de treballs vells i nous. Alguns ja són coneguts per les diverses edicions publicades a molts països durant la guerra lliurada contra el feixisme espanyol i internacional a les terres peninsulars ibèriques.

Castelao sap posar en totes les seves produccions no tan sols l'element artístic, que realitza amb aquell mestratge i bon gust que tothom li reconeix, sinó també la marcada intenció política que, d'una manera emocionada, expressa la breu llegenda que figura al peu del dibuix. L'obra de Castelao ha estat considerada com un dels més eficaços instruments de propaganda antifeixista.

A l'acte inaugural de l'exposició hi concorregué un públic nombrosíssim i les més altes personalitats de l'Uruguai, entre elles: el senyor President de la República, Doctor Juan José de Amézaga i els Ministres de l'Interior, Instrucció Pública i Defensa Nacional.

Considerem oportú reproduir del periòdic "Lealtad", les declaracions que, en aquella ocasió formulà Alfonso R. Castelao a un dels seus redactors:

"Ja és coneguda la intenció que predomina en la meua obra artística. Tracto sempre de plasmar-hi un fons humà en el qual s'hi reflexin els sofriments del poble espanyol. Perquè els sofriments del poble espanyol no començarem amb el franquisme, encara que aquest els hagi portat a uns tals extrems (que són precisament els que exhibeixo en aquesta col·lecció) que vull fer-los més coneguts.

La misèria, la incomprensió, la injustícia envers el treballador i el camperol han estat sempre plagues terribles pel nostre poble.

Molt es parla de les atrocitats dels nazis. Es potser un dels punts bàsics de la plataforma des de la qual fou combatut el nazisme. Però molts obliden el falangisme, de naturalesa idèntica, i procediments més irritants encara i més exòtics a la nostra terra...

En el que pertoca a la meua posició política, sé que he estat titllat injustament com a separatista. No hi ha tal cosa. La meua posició respon a la doctrina del tradicional partit republicà federal i la meua actuació es mou dintre d'ella. Hem de desitjar que tots arribem a un acord sobre aquests punts".

No cal dir que nosaltres desitgem a l'artista i al polític Alfonso R. Castelao els èxits més satisfactoris.

—Què hi ha de nou?
—Tot és vell.

"Estampa", dibuix de Castelao.

L'inventor dels torrons, es deia Torrons i era català

EVIDENTMENT, no acabarem mai d'adaptar-nos. I no ho diem pel país. No és en ell que trobem els inconvenients. Els inconvenients ens venen de les estacions. No podem fer-hi més: estem tan lligats a la nostra Catalunya i a les seves tradicions, que resulta impossible invertir-les totalment, transformar el fred en calor i vice-versa, imaginar-nos uns pastorets abillats amb vestits de bany i una revetlla de Sant Joan a la vora de l'estufa, amb una escudella fumejant, amb penellons i amb el nas quelcom vermell...

Ens costa sempre un esforç. I, sobretot, quan arriba una

Com seria el nostre rabadà si el traslladessin a Xile.

d'aquestes dues dates lluminoses — Nadal i Sant Joan, — cada una de les quals resumeix tot un miq any de costums catalans, l'esforç ha d'ésser més gran. Car "pel juny la falç al puny"... I no és sols això, deixeu-nos divagar! són les nits càlides, plenes d'estrelles, que conviden a passejar amb l'americana sota el braç, i durant les quals hom va a pair el sopar dalt d'un imperial, fins a Sarrià o a la Barceloneta; és la revetlla, la il·lusió dels infants i l'alegria dels grans; els focs que consumeixen en un no-res les desferres de tot el barri, recollides amb molt de treball durant mesos; els

De Sant Joan a Nadal

carrers envaïts per una gentada que aquella nit no té son; les coques de pinyons i les coques de llardons; la satisfacció de la taula, altar laic dels catalans; la sortida del sol, quan els ulls comencen a enterenyinar-se, a l'escullera...

Ens hem fet un embull. Hem volgut posar d'acord les il·lusions amb les realitats, i no ho hem aconseguit. Entre l'estiu i l'hivern, hem confós Sant Joan amb Nadal, l'escudella, les coques i els torrons, i ens ha costat de concretar el tema. I sort hem tingut que un bon amic ha arribat, provident, en el moment precís; ha resolt els nostres dubtes i ens ha obert, decididament, el camí: anem a parlar dels torrons.

No creiem necessari haver de justificar-nos. Els torrons són un comerç de tot l'any, que el dia de Nadal fa la seva liquidació. Ací, amb tota seguretat, la seva festa grossa seria per Sant Joan, de la mateixa manera que per Nadal, encara que no es tracti concretament dels nostres focs de Sant Joan, els coets i les piules són els amos del carrer.

Gairebé no tenim preferències: gosariem a dir que tots els torrons són bons. Els d'Agramunt i els de Xixona, els de rovell i els de massapà... sense menyspreuar massa els de neu — amb unes quantes avellanes i entre dues fulles d'hòstia — que ens havien servit, de petits, per a berenar tantes vegades...

Pels volts del Nadal català, que és, com si diguéssim, el Sant Joan santiaguenc, els torrons són una cosa obligada, indispensable, que no pot mancar a cap llar. Els trobareu a tots els adroguers de barri. Els barcelonins més tradicionalistes solen acudir, però, a aqueixos establiments famosos que són veritables monuments de la llamineria: a can Llibre, el Forn del Cisne, i, sobretot, a les catedrals de la pastisseria: el Forn de Sant Jaume i, més modernament, a cal Esteve Riera, de la Rambla de Canaletes. Després, el mateix que passa ací amb els pans de Pàsqua, va reduint-se el domini dels torrons; s'allunya a poc a poc dels adroguers, i resta reduït a les pastisseries i a alguns portals d'escala del carrer de Pelai i de la Rambla de Catalunya, on un autèntic fill d'Alacant hi té parada tot l'any.

Es de la banda d'Alacant que arriba la producció més copiosa i més selecta. Allí hi ha Xixona, i Xixona mereix l'agraïment universal. Es clar que amb la denominació de Xixona es produeixen torrons a tota la comarca, i porten el seu nom i tenen la seva perfecció els de bastants pobles, més petits o més grans, que han de restar en l'anonimat a

causa de la fama d'aquella ciutat. Però és a Xixona on la fabricació dels torrons adquireix una importància sense possibilitat de comparació. Xixona es la capital mundial dels torrons. El nostre amic ens la descriu com una ciutat que apareix, sobtada i audaç, enfilant-se per la serra. Els faldars de les seves muntanyes estan plegats per graderies d'una elegància llatina, encatiffades de pàmpols. Els raïms es maduren i es refreden dolçament en els ceps fins a Nadal. Hi ha molta mel. I ametllers. I una barreja deliciosa del perfum d'aquests productes i de l'exquisida meravella que d'ells en resulta. Quantitats enormes de torrons. Les dones es dediquen a pelar les ametlles, a embolicar els raïms de color daurat, a encaixar les barres de torrons... De fet, Xixona viu, sobretot, de l'enllaminadora composició; i no hi ha perill que, per ara, perdi la fama ni el benefici...

No gaire lluny de Xixona hi ha, el poble de Montamel. Sembla que en altres èpoques, en aquell indret daurat, hi havien hagut tants ruscs, que li donaren el dolç nom que porta. Però després havien fugit les abelles que feinejaven per a profit i poesia dels homes... I sembla que els eixams es traslladaren als arbres, a les roques, a les cases de Xixona. Caldria cercar a Montamel, amb anterioritat a Xixona, l'origen dels torrons?

Però el nostre amic, coneixedor profund de la matèria, ens assessorava, ens dona dades precises. Vol fer justícia, i vol donar la glòria a qui de dret li pertany. No pas per un orgull patriòtic que, en aquest cas, no tindria raó de ser; perquè siguin d'Alacant, com si fossin balears o del Priorat, els torrons de Xixona són un producte català. Però escoltem el nostre amic:

—Mireu: l'any 1703 hi hagué una epidèmia de pesta a Barcelona. Fou una ruïna per al gremi d'especiers confiters. Els còsols es reuniren en cerca d'un remei, i obriren, el 27 d'octubre, un concurs de pastissos. Oferiren premiar els dos de gust més exquisit, que poguessin resistir tot un mes sense fer-se malbé; que fos, l'un, semblant a la pedra, i l'altre, al pergami; que venuts al preu de tots els pastissos deixessin una utilitat del cinquanta per cent. Aquests pastissos s'anomenarien "commemoratius"... Els tres braços del Consell es comprometien a fer la propaganda dels pastissos, premiats, des del dia de la Puríssima fins el de la Candelera. Hi concorregueren tretze concursants del gremi, i triomfaren Pau Torrons i Pere Xercavins. El pastís de Pau Torrons tenia l'exacta semblança d'un tros de pedra de granit; estava fet amb mel, amb avellanes i amb pinyons. El de Pere Xerca-

vins formava un pergami de "neules", d'hòsties amb un farcit deliciós... El dia 2 de desembre, els pregoners de la ciutat recomanaren que, en senyal de satisfacció per la desaparició de la pesta, comprés tothom el "torrons" i el "neula". Els pàrrocs, en la missa major, aconsellaven a llurs feligresos que celebressin la salut i les festes de tan dolça manera...

Escoltem embadalits la història o llegenda que l'amic ens conta, i anàvem a demanar-li més dades, per tal d'assegurar-nos de la seva autenticitat. Però, per què? No està bé i fa bonic tal com està? Se'ns ocorre també de treure conseqüències a propòsit del bé que devegades es deriva de certs mals.

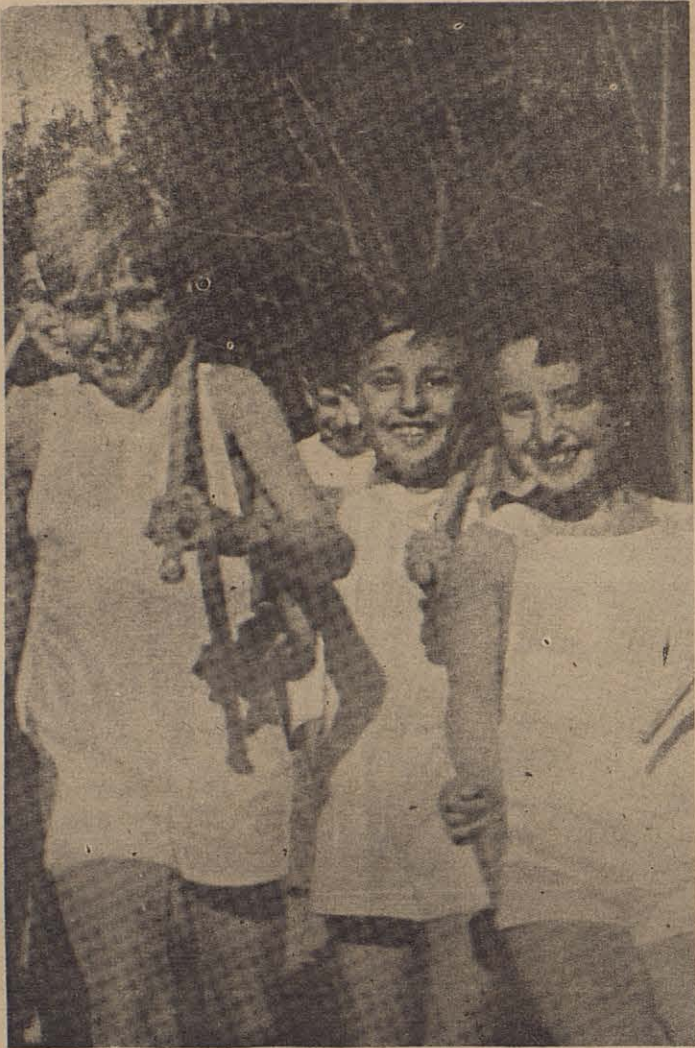

"Pel juny la falç al puny..." (naturalment, a Catalunya).

en aquest cas d'una epidèmia de pesta. Però per què, altra vegada? El més important és l'agraïment que devem a aquests dos sapientíssims ciutadans barcelonins del gremi de confiters, els honorables Pau Torrons i Pere Xercavins, que l'any 1703 inventaren la llaminadura incomparable que fa les delícies de tots els Nadals catalans, com també la fa d'aquesta diada que, encara que no sigui Nadal, fa fred, i estem a prop de l'estufa, i ens piquen els penellons.

R. P. i L.

(Il·lustracions de Claudi Tarragó)

Els rostres fjoiosos dels infants protegits per l'Assistència Social de la Generalitat.

AQUEST diàleg és completament autèntic. No he fet altra cosa que ordenar-lo i donar-li forma catalana. Els interlocutors són un indo-americà, les faccions del qual revelen que està net de creuaments estranys, i un espanyol de l'Espanya "nova". El primer, colombià senzill, porta ulleres per miopia, no té manies de grandesa, se sap descendent d'indis i n'està orgullós, té una interpretació pròpia de la història i no està per prejudicis, per tradicionals que siguin; el segon té la fanfarroneria típica d'aquells espanyols que creuen que l'Espanya franquista no té tares ni falles i que és el país més gloriós del món. Escolteu-los, si us plau.

Espanyol.— La república no fou altra cosa per a Espanya que un episodi desagradable, per no dir malolent. Disbauxa de gent desarrapada, de comunistes i de republicans anticristians. Amb ella, els destins d'Espanya haurien desembocat al caos. Només la gent d'espardenya, la gent analfabeta i morta de gana fou partidària de la república.

Colombià.— No ho tinc pas entès així. Jo vaig admirar des d'ací l'apoteòsic 14 d'abril, magnífic exemple de pacífics canvis de règim, demostració de generositat popular envers els opressors monàrquics; vaig seguir l'obra cultural de la República espanyola amb la creació de milers d'escoles i centenars d'altres establiments docents i de biblioteques populars; vaig poder llegir llibres de tota mena publicats a Espanya des del 1931 al 1936. Altrament, la resposta sobre els qualificatius que doneu als republicans la donen els noms de García Lorca, Antonio Machado, José Bergamín, Alejandro Casona, Manuel Márquez, els cirurgians Tries i Pujol i Josep Trueta, desenes i desenes d'escriptors, catedràtics, metges...

La idea de la Hispanitat, segons un Indo-americà

Per J. ARMENGOL I MOLINS

E.— No sé de qui em parreu ni ganes. Convenia la bugada feta per Franco. Ara Espanya ha quedat neta de mala gent, i la veureu com esdevindrà un dels primers països del món. La nova Espanya tornarà a ésser l'Espanya dels destins gloriosos i del present lluminós. Ja ho veieu: totjust renascuda dirigí de seguida els seus ulls maternals cap a Amèrica i declarà que un dels principis cabdals de la seva ideologia nacional és infondre al continent americà la idea de la hispanitat, de la qual, vosaltres, els americans, no havieu d'haver-vos apartat mai. No us sentiu orgullós d'aquest fet com americà que sou?

C.— Orgullós? En què consisteix aquesta hispanitat?

E.— Senzillament. En fer ressorgir a l'Amèrica espanyola el sentit d'amor a la mare pàtria, d'amor a l'Espanya rediviva...

C.— A nom de què? Amèrica se sent germana de tots els països del món que tinguin voluntat de viure lliures com ella. El seu amor per a Espanya és sincer i no té necessitat de programes ni d'ideologies noves. Altrament, aquesta història que afirma que Espanya és per a Amèrica la mare pàtria és una història tan falsejada com la majoria d'històries.

E.— Què voleu dir? Suposo que no voldreu negar que Amèrica forma part de l'Imperi espanyol i que, per tant, el meu país té certs drets damunt d'aquestes terres que integren el seu cos orgànic?

C.— Anem a pams. En un temps Espanya formà part de l'Imperi Romà. I Roma no és considerada pels espanyols com la mare pàtria. Més tard, Espanya fou conquerida pels àrabs i no admetríeu pas que aquests reclamessin drets, ni que fossin espirituals, damunt d'Espanya.

E.— Es molt diferent. Espanya descobrí Amèrica amb el seu esforç, li portà la civilització, la incorporà al món, la lligà als destins d'un imperi immens, d'un poble de grans reis, de grans savis, de grans poetes. La grandesa espiritual d'Amèrica té com a fonament la grandesa d'Espanya.

C.— Vaig a parlar-vos seriosament, encara que potser no us ho semblarà. Per endavant, una afirmació: la grandesa eventual d'Espanya tingué molta part del seu origen en Amèrica. Que no és el mateix que vós dieu...

E.— Però on seria Amèrica des del punt de vista de la civilització, si no hagués estat Espanya?

C.— Deixeu-me dir. I reflexioneu abans d'interrompre'm. Anava a dir això: la transcendència del fet que vós i els que pensen com vós anomenen descobriment d'Amèrica, per a mi i els que coincideixen amb mi no existeix amb idèntic aspecte. Colom vingué a Amèrica. La seva gesta tin-

Palos era lluny i perquè la professió de navegant era, en aquell temps més que ara, realment heroica. Però deixeu-me dir d'un cop que el que vosaltres assenyaleu com un descobriment, intrínsecament no té importància. Així, tal com sona. Abans que Colom, els xinesos havien arribat a les nostres costes del Pacífic i els *vickings* a les de l'Atlàntic. I abans que aquests, qui sap qui hi havia arribat. Però ni els uns ni els altres no van descobrir res perquè aquest mot, geogràficament, és completament buit de sentit. Nosaltres, els nostres pobles, els nostres avantpassats, existíem. Per tant no té cap importància per a nosaltres que uns altres descobrissin que existíem. Podia passar que qualsevol dia un navegant indo-americà agosarat *descobris* Europa. Què hauria passat aleshores? Quin relleu s'hauria donat al fet? Cap ni un. El *descobriment* no hauria estat altra cosa que l'arribada a Europa per primera vegada d'un o de diversos habitants d'Amèrica. Exactament el mateix que l'arribada de Colom al nostre Continent.

E.—Dieu terribles heretgies sobre fets considerats gloriosos per tot el món, inclús per la pròpia Amèrica... Si el descobriment, segons vós, no té importància, bé deveu considerar que en tingué la incorporació d'Amèrica a la magnífica civilització espanyola?

C.—Parleu, simplement, de diferència cronològiques respecte la civilització, o millor dit, diferencieu els matisos. Sense el descobriment, mes tard o més aviat, Amèrica hauria arribat a l'estat de progrés que vós anomeu civilització. Potser no a semblança d'Espanya. Però la civilització o allò que s'entén per tal, hauria anat venint potser més ràpidament que després del descobriment. Ens sobraven riqueses. Vosaltres ho sabeu prou bé. Teníem fonaments magnífics de civilització espiritual, social i artística. En aquest sentit, ni els *inques*, ni els *azteques*, ni els *maies* no havien d'envejar res dels espanyols. El vostre cèlebre *descobriment* truncà la nostra personalitat i ens lligà a allò que vós anomeu civilització espanyola. Però com que Espanya es quedà entera per culpa de monarques ignars i clergues massa vius, els pobles americans també quedaren encallats. Qui sap si sense el descobriment de Colom, amb el consegüent saqueig posterior de les nostres riqueses i la immediata imposició de la idiosincràsia dels conqueridors espanyols, la nostra civilització hauria anat més depressa que la vostra i ara tindríem, a més d'idioma propi, uns països avançats per obra i gràcia del nostre esforç de tots els temps, esforç que també hem hagut d'aportar més tard a l'assoliment de la nostra relativa grandesa, perquè vosaltres us preocupàreu de la vostra i no de la nostra.

E.—Les vostres idees són absurdes. En el moment del descobriment, Amèrica era una immensa selva. Espanya us dotà d'una llengua gloriosa, creà ciutats arreu del vostre continent, construí mitjans de comunicació i ports que encara us serveixen, us llegà arquitectures que us enorgulleixen, us facilità elements de veritable cultura cosmopolita, us incorporà al món, en una paraula. Espanya té drets damunt vostre, com els té la mare damunt dels fills. Vulgueu o no vulgueu, Amèrica portarà sempre l'empremta de la història heroica de l'Espanya eterna, creadora i civilitzadora de pobles.

C.—Sou excessivament líric. Com molts dels vostres antecessors, com el Quixot i com Franco, baldament la comparació rebaixi la sublim figura del Cavaller creat per Cervantes. Tot el que Espanya féu a Amèrica fou a benefici propi, o sigui a benefici de la consolidació de la seva conquesta i a servei de l'explotació de les riqueses americanes. La llengua castellana és altament gloriosa, però nosaltres teníem les nostres, més antigues que la vostra, i si no ens n'haguéssiu imposat una altra, com heu fet a tot arreu on

heu posat els peus, s'haurien anat unificant, modificant i polint, exactament igual que totes les llengües a través del temps, i d'aquest procés n'hauria sorgit una que ara ens serviria com ens serveix la castellana. Altrament, les ciutats que els espanyols crearen foren nuclis de població per a viure-hi ells. Els que les féiem, amb les nostres espatlles i els nostres braços, érem nosaltres, els indis. Més tard les hem tingudes de fer noves nosaltres mateixos. Els ports —ben pocs en tenim que valguin alguna cosa!— els feren fer els espanyols perquè els necessitaven per a carregar els vaixells d'or i de mercaderies que s'emportaven. Les arquitectures foren, principalment, casernes, esglésies, presons i ponts que eren imprescindibles per a implantar llur domini. Quant a la cultura, ja us he dit que no necessitàvem la vostra. Al cap i a la fi vosaltres no exportàreu pas a Amèrica els vostres valors espirituals, sinó els vostres soldats, els vostres aventurers i els vostres inquisidors. Gent de grapa rapaç i no de mans constructores de pobles. Tot el que no us serví per a saquejar els nostres països, ho deixàreu per fer. La prova la teniu, encara, davant dels vostres ulls. Com que

Un gos atacant un cèrvol. Pintura d'un vas de Chimú, de l'època pre-colombiana.

la independització de les nacions americanes del domini espanyol és relativament nova, els nostres països topen amb la manca d'elements de vida que els espanyols deixaren de crear, a desgrat de llur perllongat domini. Al vostre país els romans us llegaren carreteres, aqüeductes, monuments que ara tenen, per a vosaltres, una utilitat o una bellesa, que és la mateixa cosa perquè la bellesa també és útil. Els àrabs dotaren una part d'Espanya d'una agricultura ben organitzada i d'uns sistemes de regadiu que encara s'utilitzen. En canvi, els vostres avantpassats conqueridors d'Amèrica, ni ens deixaren una agricultura ni unes construccions ni unes carreteres que realment valguessin la pena. Ja veieu, doncs, que el punt de vista vostre i meu són ben diferents.

E.—Realment. Vós parleu amb un punt de vista materialista i jo miro les coses des d'un punt de vista espiritual. Sense la colonització o la dominació espanyola, doneu-li el nom que vulgueu, Amèrica romandria, encara, sense civilitzar. Els seus habitants, en lloc de ciutats i pobles, formarien tribus i habitarien la selva. Cal que convingueu que els temps de la influència espanyola a Amèrica no eren gaire a propòsit ni per als espanyols ni per a cap país per a incrementar les riqueses de les colònies. La llunyania, els elements

gairebé primitius de la navegació... Els obstacles eren infinits perquè la colonització fos perfecta.

C.— No és això. No dieu la veritat. Espanya no va colonitzar eficientment les terres americanes que dominava. No va fer-s'hi estimar. L'esperit estatal de les monarquies espanyoles —el mateix esperit de l'Espanya de Franco— és rapaç, inepte, dominador pel gust instintiu de dominar. L'exemple el teniu a casa vostra mateix. Bascònia, Galícia i, sobretot, Catalunya se senten fonamentalment enemigues de la concepció monàrquica. Vingué la República i les esmentades nacionalitats començaren de trobar-se bé sota el règim. Però ara reneix el separatisme entre els bascos, els gallecs i els catalans perquè l'Estat espanyol medieval rediviu vol absorbir aquelles nacionalitats, les vola esborrar, les oprimeix. Vet ací la civilització que vós estimeu i lloeu. Vet ací la civilització que patirem més de 300 anys. Vegeu-la reencarnada en aquets personatges de la vostra Espanya nova, aquests generals *patriotes*, aquests bisbes i capellans *castissos*, aquests terratinents *il·lustres*, els tres puntals de les vostres conquestes colonials, els quals, per tal de poder continuar llur tradició de domini i de rapacitat, la tradició de la imposició d'unes castes damunt del poble, sol·liciten covardament la invasió del propis país per hosts alemanyes, italianes i moresques, que hi entren a sac i ajuden a la destrucció, a l'assassinat i a l'implantament de la misèria. Fou aquesta la raça que volgué dominar Amèrica. La que vós exalceu. Però la nissaga espanyola, pura, autèntica, neta de culpa, no és aquesta, no és la que vol restaurar a Amèrica la idea de la hispanitat, no és la que, si no veiés que ningú no l'escoltaria, reclamaria el retorn de les antigues colònies americanes. La veritable raça espanyola la formen aquests homes, aquests famílies a qui la dissort d'Espanya ha portat a Amèrica i s'han incorporat a la nostra vida amb llur treball i llur intel·ligència. Aquests sí que creen hispanitat, amb llur agraïment a l'hospitalitat americana, amb llur col·laboració a les activitats encaminades a civilitzar del tot, en el sentit prístí del mot, un continent que la raça exaltada per vós deixà pelat com el palmell de la mà... La veritable raça espanyola la integren, també, aquells que no trobaren a Espanya els horitzons que necessitaven i vingueren voluntàriament a les nostres terres a enriquir-les i a enriquir-se amb llur esforç de cada dia, a treure or de les pedres, com vulgarment es diu, a crear-se una posició folgada tot i ajudant a l'engrandiment econòmic d'Amèrica; aquells que saberen

CASIMIRS ANGLESES
I NACIONALS

"L' EXIT"

DE JAUME FERRAN

TRAJOS A MIDA PER A SENYORES I
SENYORS

PORTI'NS EL GENERE I LI FAREM UN
VESTIT AL SEU GUST

BANDERA, 770

TELEFON, 81426

adquirir prosperitat sense fer de negrers, sense creure que encara érem una colònia, sinó sentint-se nostres, formant famílies americanes, donant fills a Amèrica. En fi: no cal continuar. Colom descobrí l'Amèrica per a Espanya. Però aquest fet no aprofità ni a Colom, ni a Espanya, ni a Amèrica. Altrament, a mi, descendent d'indis *xibxes* i *muisques* amb tota honra, aquell descobriment no em diu res, no em fa sentir cap mena d'agraïment. La meua raça existia molt abans que Espanya. I us ho dic sincerament: odio la vostra Espanya, la que vós anomeu eterna, tant com estimo els espanyols que són víctimes de l'esperit que ara es vol resuscitar amb el títol carrincló d'hispanitat. La veritable hispanitat hauria de començar pel *harakiri* dels fel·lons que han destruït Espanya ara i adés i que la destruiran mil cops més si Espanya no els destrueix a ells. La hispanitat hauria de començar per la llibertat d'Espanya, pel respecte als drets dels espanyols. La hispanitat seria possible fins a cert punt si a Espanya no regnés el domini dels més ineptes sobre els més intel·ligents, l'imperi del sabre damunt l'arada, la supremàcia de les castes més degenerades damunt la flor i nata de la gent espanyola que treballa i que pensa. Amb aquesta Espanya desviada de la civilització, la mateixa que intentà dominar Amèrica, amb aquesta Espanya medieval, retrçada quatre segles, no hi vull saber res i com jo la majoria d'americans que tenen vergonya.

E.— Però és que vós...

C.— Res, res. Passi-ho bé que no ens entendriem. Com no s'entendrà mai l'Amèrica, l'Amèrica ètnicament i culturalment autèntica, amb la vostra Espanya obscura, saturada d'olor de ciris inquisitorials i de sang innocent...

Decididament, jo que sóc un català que estimo Espanya i la voldria veure convertida en república de pobles lliures, estic completament d'acord amb l'índo-americà. Em sembla que tenim un esperit germà.

Bar Restaurant

La Querencia

Agustinas 1034, 2.º pis

Teléfono 64035

BANQUETS

SERVEI A LA CARTA

CUINA INTERNACIONAL

ACTUALMENT GRAN ESPECTACLE AMB

L'ORQUESTRA AFRO-CUBANA

Joe Oquendo

DES DE LES 9 A. M. FINS A LA MATINADA

Encara que incòmode, l'Hospital era millor que aquests campaments a l'aire lliure.

AL PEU de l'ambulància ens esperaven uns guàrdies, alguns militars de diverses categories del Cos de Sanitat, una infermera plena de condecoracions, i una altra, segurament de menys categoria, amb menys condecoracions.

Dos refugiats voluntaris, dels que feien servei gratuït a l'Hospital, baixaren el company que estava més malalt i l'entraren a un pavelló.

Ens revisaren —per centèsima vegada des del pas de la frontera— els nostres modestos equipatges, sacs, maletes o motxilles. La revisió donà per resultat la incautació d'un parell de coberts d'argent que, fins llavors, pels motius que siguin, havien passat desapercebuts o no havien estat considerats objectes perjudicials o prohibits pels anteriors escorcolladors. Era evident que difícilment podia justificar-se aquella injustícia, però el cas és que sense més raons el legítim propietari dels coberts perdia un record de família, sense apel·lació, perquè només en intentar protestar ja l'amenaçaren amb tornar-lo al camp o quelcom pitjor. Em va semblar curiosa, per tractar-se d'un hospital, la primera revisió a què se'ns sotmetia...

Mentre passàvem per aquesta mena de duana, vaig dedicar-me a examinar el lloc on ens havien conduït. Malgrat conèixer bastant bé Perpinya, després de la sèrie de voltes que havíem donat no tenia la més petita idea, darrera de l'ample portal que ens separava del carrer, del barri on havíem anat a parar. Estàvem en un petit pati, a banda i banda del qual hi havien diverses dependències, entre elles el despatx d'un senyor molt cridaner, abillat amb l'uniforme de capità, que després vaig saber que era el metge cap de l'hospital. Des d'aquell petit pati, vell però simpàtic —primera meitat del segle passat, senzill i recollit, amb una acàcia molt ben situada— es passava, per un altre portal retallat al nivell exacte del que donava al carrer, a un pati molt més gran, quadrat, edificat en tres de les seves cares amb unes enormes construccions, d'aspecte casernari. Aquest altre pati, l'únic que tenia d'agradable eren els seus plàtans, els característics plàtans rossellonesos que fa l'efecte que aixequin les branques com enormes braços, enlaire, per damunt de les teulades, com si vulguessin abastar el cel, i que la tramuntana els mou furiosament les fulles, amb un so semi-metàlic.

Aviat vaig comprendre que aquell "hospital" era quelcom menys del que, en el pitjor dels casos, m'havia imagi-

Ruta d'exili

Pesombre

Per JOAN MANRESA

nat; i no parlo del millor dels casos, quan en un d'aqueixos moments de feblesa que de vegades hom té se m'havia acorregut que potser ens portarien a un indret on podríem gaudir de repòs i d'atenció, vull dir a un hospital més o menys decent. Es tractava d'un vell i enorme casalot, que en altres temps havia estat un hospital de soldats, que més tard possiblement havia estat abandonat, i que, en produir-se l'entrada nostra a França estaven habilitant com podien o sabien, amb una traducció adaptada als malats del que eren els camps de concentració pels que estaven bé. Però, fos com fos, tenia unes parets i un sostre, i aquell dia feia bo de veure, car el temps es presentava amenaçador...

Se'ns féu passar a través dels dos patis, i entràrem a una gran sala rectangular, desocupada, que tenia tot al llarg un jaç de palla. Allí fórem sotmesos a la visita mèdica. Curiosa, també. Un sergent, llàpiz en mà, ens interrogà. Aviat em tocà a mi. Vaig dir-li que tenia úlcers gàstrics; li anava a donar més explicacions, però ell ho tallà, com si no fos necessari. Vaig recordar, però, que el doctor Nogués m'havia dit que exagerés quelcom el meu mal, i li vaig dir al sergent que havia vomitat sang... El sergent em lliurà un cartonet amb el meu nom, un número i el "diagnòstic". El bo del cas fou que no ens entenguérem prou bé, i que el vòmit de què li havia parlat l'interpretà com una hemoptisi. Ho deia el meu cartonet: "Ulçère gastrique? Hemoptise?" —així, amb els interrogants—. Vaig provar, també inútilment, d'aclarir-li-ho; no em va voler escoltar. L'examen d'ingrés s'havia acabat, i se'ns distribuï a diferents departaments. I a mi se'm destinà a una part separada, reservada als tuberculosos.

Vaig entrar a una sala, en la qual hi havien una vintena de malats, en lliteres. Em van donar una manta, i em van dir que em fiqués en una d'aquelles lliteres, que estava desocupada. Jo volia aclarir immediatament la meua situació, però em van contestar que hauria d'esperar l'endemà al matí, quan passés el metge. Com que vaig pensar que, tanmateix, no tenia molta importància el passar la nit en una secció o en una altra, i llavors començava a interessar-me menjar quelcom, vaig decidir, sense més preàmbuls, instal·lar-me en la meua llitera. I vaig preguntar a un dels ajudants a quina hora soparíem.

—"Mañana" —va contestar-me.

—Però, com? És possible que si hom arriba ací sense haver menjat no se li dongui alguna cosa? No hi ha cap atenció, no hi ha res previst per a aquests casos?

—Sí, el ranxo. I l'horari és inalterable. Que et penses que això és una clínica de categoria? La distribució ja s'ha fet, i t'asseguro que més aviat s'ha tallat curt. No tens més remei que esperar demà al matí.

Tot plegat resultava ben poc agradable. Eren tot just les sis de la tarda, i ja s'havia fet completament de nit. Mancaven encara moltes hores perquè arribés el nou dia. L'ampla sala, il·luminada tènueament per una petita bombeta, estava en una penombra encaparradora. No es podia conversar ni llegir. No tenia son, ni sabia com distreure la gana. Hi havia un silenci feixuc, només trencat per l'estossegat dels meus companys. Vaig estar temptat d'alçar-me i protestar sorollosament.

Entrà un militar, amb dos ajudants i amb un minyó d'uns vint anys, que portava l'uniforme dels nostres soldats. Estava pàl·lid, tremolós, i feia cara d'espantat. Tenia una hemoptisi —ell si que de debó, certament molt intensa—. El militar, després d'esguardar ràpidament la sala i de consultar els ajudants, m'ordenà que m'alcés, per a deixar el meu lloc al que arribava. Al cap d'uns moments va entrar un metge, refugiat també, amb el qual vaig conversar breument mentre aplicava una injecció al malalt. La conversa va confirmar aviat els meus recels. Efectivament, tenia ben poca importància que estés en una secció o en una altra. Si no es tractava d'una cosa molt greu, poc seria el cas que de mi es faria. Si en realitat m'interessava seguir un tractament, valia més que m'ho tregués del cap desseguida. No havia ni tan sols d'imaginar que allí hi hagués una instal·lació de raigs X. I el demés, ja ho aniria veient. L'únic aventatge que es podia trobar allí era el d'anar passant el temps sota cobert. Es tractava de tenir paciència, i en aquest sentit es posava com a exemple; car ell, com altres dels nostres metges, havia d'estar a les ordres de qualsevol practicant militar.

Ell mateix em cercà un nou allotjament. Sortirem a un passadís, i em féu passar a una habitació que contenia tres llits, un dels quals estava desocupat. Vaig saludar els nous companys que se'm assignaven. Em vaig disposar a posar-me, per segona vegada, al llit. Vaig iniciar la conversa:

—M'han fet venir ací equivocadament... Jo no sóc tuberculós...

—No ho sou, o us ho penseu. Tots, qui més qui menys, som tuberculosos. No tossiu, vós? Fumeu, no és veritat? Sou bronquític. En llevar-vos, cada dia heu de descarregar el pit. Aquesta és la vostra primera feina obligada, oi? Sou, si més no, un candidat a tuberculós. I si encara no ho sou declaradament, millor per a vós. És la manera de que ací ho passeu millor.

Com si tot això ja ho tingués preparat, el meu interlocutor, un compatriota d'uns quaranta anys, secardí, nerviós, m'ho disparà ràpidament, sense deixar-me acabar. Semblava que l'hagués molestat la meva seguretat d'estar lliure de la seva malaltia.

El seu company, més jove, d'un aspecte oposat al que primer em parlà —grassonet, de galtes rosades, aparentment sa, calmós i tranquil—, intervingué:

—No en feu cas del "doctor". Els tísics tenen una diquem-ne filosofia, i una manera de raonar particular. Sovint costa d'entendre'ls: només s'entenen ells. I el "doctor" ja és un veterà del gremi. Se li poden perdonar les expansions.

Vaig fer derivar la conversa cap a altres temes. Després de tot, estava molt millor en aquesta cambra que en la sala que acabava de deixar. Ací, malgrat que només érem

tres, em sentia més acompanyat. Podiem conversar, i això és un recurs estimable quan l'ànim està carregat. L'únic inconvenient era que el "doctor" resultava de vegades quelcom incoherent, i era difícil interrompre'l. Convertia la conversa en una sèrie de monòlegs, que sovint es transformaven en diatribes contra una o altra cosa. Parlava com una màquina, de manera tallant, amb un to d'enuig o de mala intenció. Però hi han situacions en les quals hom no pot triar, i accepta fins amb certa satisfacció allò que en circumstàncies millors defugiria.

Al cap de poca estona d'estar al llit vaig començar a experimentar un estrany neguit. Era una cosa que en aquells moments, inatinadament, no havia previst. Em sorprenia, malgrat que era absolutament lògica. Vaig tractar, repetidament, de distreure'm. Vaig voler atribuir-ho a diverses causes: nerviosisme, preocupació, mania... Però fou inútil. Va arribar un moment que aquell neguit prengué, caràcters aguts: no podia estarme quiet. Em sentia sorprès, irritat, com vençut. Experimentava una invencible repugnància. Allò absorbia talment la meva atenció, que amb prou feines podia seguir la inacabable argumentació del "doctor", que en aquells moments se les havia amb els refugiats que, segons ell, estaven "enxufats" a l'hospital. Finalment vaig interrompre'l. Vaig insinuar tímidament:

—Sembla que aquest llit estava brut...

—Això vol dir, tanmateix, que vós sou un privilegiat, que a aquestes altures encara estàveu net... El que us passa és absolutament natural, i serieu massa càndid si encara us en estranyéssiu. I podeu estar molt content si aquest mateix matalàs i aquesta mateixa manta no us omplen de sarna. Això —la sarna i els polls— gairebé és inevitable agafar-ho en aquest lloc. Una cosa o altra s'hi ha de venir a trobar...

—Però això és una porqueria —vaig gosar encara protestar.

El "doctor" —he de seguir anomenant— lo així, perquè així l'anomenava el seu company, i fa molt temps que he oblidat el seu nom— va restar uns moments callat, com si prengué alè. Després s'assegué al llit, i començà un dels seus curiosos monòlegs:

—Us planyo, tanmateix. Ara esteu en el pitjor. Us parlo per experiència. També he sentit el vostre fàstic. És el primer que us cal vèncer. I això —us en responc— és molt més fàcil del que ara, sota la primera impressió, us pot semblar. Hi han coses que necessiten plantjar-se —si voleu— cínicament. Ara, els polls, encara no són vostres. Però demà ja ho seran. Ara, si només us guiés l'instint, la vostra mà se'n aniria dòcilment a trobar la vostra pell, per tal d'aconsolar-la de la molèstia. Però us repugna fins el tocar-vos. És curiós el fenomen. Amb els polls passa aproximadament el mateix que amb l'espíroqueta, l'estafilococ o el bacil de Koch. Que té, de més o de menys, una pústula meva o vostra? La meva us produirà repugnància. La vostra, quasi indiferència. Acabareu, sovint, acostumant-vos-hi. No vull pas caure en extrems. No vull dir que acabeu trobant-hi plaer, ni molt menys. Us considero una persona normal. Lluitareu per a aconseguir alliberar-vos-en. Però el procés és sempre el mateix: aquests paràsits que ara us molesten físicament i —sobretot— moralment, que ara no gosàrieu tocar-los —els heu agafat d'un altre, són encomanats—, demà els matareu amb les vostres mans. I pobre de vós que no ho féssiu... Acabàrieu acostumant-vos-hi!

El "doctor" s'aturà un moment. Respirà amb avidesa diverses vegades, com si l'hagués fatigat l'esforç fet amb el

seu discurs, pronunciat ràpidament i sense interrupció. I després continuà:

—Hi ha un dolor universal, una malura universal, que no són d'aquest o d'aquell home. Toquen a qui toquen! Només la vanitat pot, molt sovint, fer-nos considerar alienes coses que, un dia o altre, poden arribar-nos. Ningú, absolutament ningú, no pot considerar-se'n lliure. Quan arriba el moment dolent, l'orgull s'enfonsa, i hom la d'acabar, inevitablement, adaptant-se. El més ensuperbit, la persona més ben acostumada, la que hagi viscut en la millor situació, es converteix en una joguina de les circumstàncies. La força de voluntat, els llocs comuns de què hom fa massa gala, es

Camp en construcció: sempre les obsessionants filderrades...

converteixen en no-res. Hom és impotent davant dels elements. Us imagineu algú que, pel fet de trobar-se, encara que sigui ineperadament, en la misèria —moral, econòmica o física—, per aquest sol fet es suïcidi? Ha d'ésser un anormal. Si no, s'agafarà desesperadament a tots els recursos, encara que siguin imaginaris, per a salvar-se. Hi ha moments —creieu-me— que m'atreveria a elogiar els mals. Perquè d'ells se'n poden extreure profitoses ensenyances. Tenen, en llur ceguera, la virtut d'establir una justícia, la justícia del dolor, és veritat, però converteixen en pols una colla de falòrnies. I si no fos perquè obren així, cegament, si dels mals hom pogués extreure'n aquest sentit de justícia i de lliçó i deixar-los reduïts a aquesta doble condició, oh, llavors serien una meravella... I són sempre de desitjar com a antídote de l'orgull. La personalitat humana... Simple fulla que el vent s'emporta... Vanitat, i res més que vanitat!

La veu del "doctor" omplia tota la cambra. Semblava un martelleig obstinat, implacable. M'admirà de veure que l'altre company acabà, malgrat tot, adormint-se. A mi, en canvi, no m'era possible ni pensar. Semblava que estés lligat a aquella paraula, que dominava, més pel seu to, per la seva insistència, que pels seus arguments. Jo també hauria volgut divagar; cercar, en les idees, un lenitiu a les angoixes, a les males impressions. Volia, a més, posar en ordre la inacabable peroració que se'm dedicava, analitzar-la, manifestar la meua opinió. Però no hi havia manera de trobar una esclatxa per la qual pogués evadir-me, ni una pausa que em permetés de llançar-me. Havia de seguir, vulgues no vulgues, fent atenció. Havíem arribat al tema de la guerra:

—Ja veieu com, fins en els casos que tenen l'origen en

un ideal, els homes hem d'enfonsar-nos en la misèria. Enteneu-me bé: no parlo, particularment, de la nostra guerra, de la guerra que hem fet contra Franco. Parlo, en general, de "la guerra". L'home la planeja, la medita, fins pot arribar a desitjar-la quan es tracta d'aprofitar-se'n o quan es tracta d'abatre el tirà. Però el que la fa, el que n'és l'instrument directe, deixa, inevitablement, de ser home. Es converteix en una joguina de l'atzar, de forces omnipotents, contra les quals al pensament i la voluntat —allò que sembla que hauria de ser l'home— no poden fer res. Adhuc quan s'hi va amb entusiasme, amb l'esperit i la força que donen els ideals, allò que, en principi, tenia un impuls propi, acaba esdevenint una cosa portada, que no sap on va. I la "gran lluita" es transforma en una sèrie de terribles petites lluites amb tota mena de misèries —entre les quals també els polls—, més fortes que el combat i les bales, que al cap d'avall acaben triomfant, perquè l'adaptació de l'home a elles vol dir que per elles ha estat vençut. Això —i us repetixo que parlo de la guerra sense particularitzar— és el castig de portar les idees al camp de la violència: per una simple derivació, les idees, llavors, acaben convertint-se en polls —no ho dic per a recordar-vos-els—, en fang, en brutícia, en malalties, en vici...

Jo em pensava, una vegada més, que el "doctor" estava reprenent forces, però al cap d'un moment vaig adonar-me que s'havia adormit, sense transició, sense més comentaris, sense donar-me la bona nit, com si hagués estat vençut pel seu propi enraonar.

Vaig tornar a restar sol, amb aquell neguit que —no podia fer-hi més— em resultava intolerable. Vaig pensar que potser el "doctor" tenia raó, que l'endemà en faria menys cas. Però de moment em guanyava la idea de llevar-me, de passar la nit alçat. Feia estona que s'havia posat a ploure fortament, i el repicar de l'aigua contra els vidres em retenia. A l'últim em vaig decidir. Vaig aixecar-me poc a poc, sense fer soroll. Un després de l'altre, els meus companys, sense perdre el son, es grataren, tossiren, es tornaren a gratar...

Vaig sortir al passadís, mig a les palpentes. Vaig baixar al pis inferior. Vaig anar tocant les parets, fins trobar la porta del pati. La vaig empènyer. Una ventada, gelada, mullada, em féu retrocedir immediatament. Vaig restar palplantat darrera la porta. Un moment, només, i el fred em va invadir. Semblava que tingués febre... El fred, la fam, l'insomni, i aquella picor... Tremolava de cap a peus. Què havia de fer?

M'havia enganyat, en alçar-me. Vaig retornar depressa a l'habitació. Aquell llit... estava brut, però era abrigador... A l'exterior l'aigua queia com una cortina, que el vent arremolinava i feia bategar. Vaig recordar-me del camp de concentració, i aquell record em va fer l'efecte d'una solució. Vaig agafar-m'hi fortament, amb la intenció d'auto-suggestionar-me. Vaig anar pensant en el camp, en els que hi havien restat, en la pluja glaçada, la nit inacabable, els cossos mullats, els sostres —mantes, llençols— que no contenien el temporal, que el vent s'emportava, el petament de muscles i d'ossos, les malalties segures... Sentia una pietat profunda, una llàstima sincera pels que havia deixat al camp. I jo, tenia dret a queixar-me?... Vaig quedar-me adormit.

Puc dir que l'endemà, en despertar-me, encara repetia, mentalment, una sèrie de frases que resumien la tragèdia immensa d'aquella nit dels camps. I penso que tota la nit vaig estar repetint-les, sense descans, no sé si en somnis o mig adormit.

Corpus de Sang

(Comentari llegit en l'emissió radial "Per Catalunya" del dia 3 d'aquest mes).

PER A UN ciutadà qualsevol dels països cristians no hi ha possibilitat d'equivoc en l'evocació de la festivitat del Corpus. Ha de referir-se forçosament al tradicional Corpus Christi, una de les fites més assenyalades en el conjunt doctrinal de l'Església catòlica i una de les ocasions en les quals es manifesta més accentuadament el fervor dels fidels.

També a la nostra Catalunya, en els temps passats, en els temps de llibertat i també en aquells en què, malgrat que la llibertat no havia estat aconseguida, tot assenyalava el seu pròxim i segur assoliment, hom celebrava el Corpus Christi. La festa tenia un caràcter profundament religiós, però posseïa, així mateix, els seus caires inevitablement mundans, les seves tradicions populars. I la típica i immancable processó tenia la seva motivació essencialment religiosa; però era a l'ensems una festa del carrer i del poble, d'abast menys concret... Corpus Christi era encens i roses vermelles d'intens perfum, i blau infinit i puríssim de la primavera catalana.

I aquest Corpus Christi, hem dit abans, molt a consciència, que Catalunya el celebrava en èpoques passades. Avui ja no el celebra. Perquè no el celebra el poble. El celebren, això sí, amb el seu peculiar fanatisme i intolerància, els seus actuals opressors. I també aqueixa típica clerecia, fidel servidora dels botxins del nostre poble — beneïdes siguin les excepcions! — que, tan contra el nostre voler, ens obliga a recordar constantment aquell bisbe traïdor, Cochon de nom i de fets, que no vacillà en llançar a la foguera la humil pastoreta de Domremy, que avui és Santa Joana d'Arc i glòria de França...

* * *

Els catalans tenim, però, el nostre propi Corpus, el Corpus de Sang. Ens pertany. Amb el seu esperit de llibertat i de rebel·lia contra tot el que és injust, ens fou llegat pels catalans de l'any 1640.

Entre altres records immoridors, el Corpus de Sang del 1640 ens deixà als catalans el nostre Himne patri, "Els Segadors", resum de la situació que travessava la nostra terra en aquella època:

"Ara el rei, nostre senyor,
declarada ens té la guerra..."
"Contra tots els catalans
ja veieu quina n'han feta.
Han cremat viles i llocs,
fins el lloc de Riudarenes..."

La cançó, document venerable de la nostra Pàtria, enumera tots els motius de greuge pels catalans del 1640. La molt catòlica majestat de Felip IV, el seu despòtic ministre el Comte-duc, i els paràsits de tota mena produïts a la cort de les Espanyes imperials, prengueren Catalunya com un camp dels seus experiments colonials, de vassallatge, a la manera i amb la mentalitat franquista d'ara: l'exèrcit al servei del rei i el poble al servei de l'exèrcit. Llavors, com ara, es manifesta aquesta excepcional, única, incomparable anormalitat que no té altre disseny que el d'esclavitzar Catalunya i que fa que el franquisme actual — com ho hem dit en altres ocasions — sigui l'únic totalitarisme motivat per un monstruós i injustificable odi a la manera d'èsser que Déu i la naturalesa han donat a la nostra Pàtria.

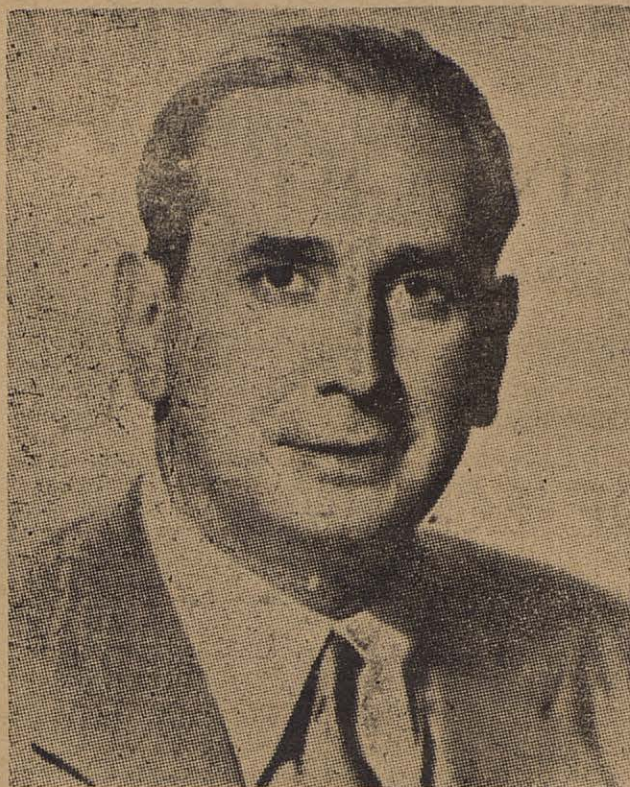
L'any 1640, el poble català sapigué fer justícia. Per la diada del Corpus els segadors de tot el país solien arribar a Barcelona, per a ésser contractats. Portaven les falç ben esmolades. "Els Segadors" evoca la revolta...

"Qui és vostre capità?
quina és vostra bandera?
Varen treure el bon Jesús,
tot cobert amb un vel negre.
—Aquest és el capità,
aquesta nostra bandera!
A les armes, catalans,
que ens han declarat la guerra!
Bon cop de falç!..."

I justícia fou feta, implacable, inexorable, sagnant. Cai-gueren molts traïdors. Caigué el virrei, noble de títols i pergamins, en Dalmau de Queralt, comte de Santa Coloma, de nissaga catalana. ¿Es que, tal vegada, — a part la paraula "quisling" —, hi ha res de nou avui en les manifestacions de la traïció?

Recordem el nostre Corpus de Sang; la justícia popular de l'any 1640. Recordem-lo als nostres tirans d'ara. Que no ho dubtin: també arribarà la seva hora. I quan s'aixequi, ben esmolada, la falç del segador català, ells no seran altra cosa que feble blat, impotent, que caurà sense remei. I novament serà feta justícia contra tots els dèspotes, contra tots els invasors, contra tots els enemics de Catalunya!

"Que tremoli l'enemic
en veient la nostra ensenya;
com fem caure espigues d'or
quan convé seguem cadenes.
Bon cop de falç!
Bon cop de falç,
defensors de la terra,
bon cop de falç!"

El viatge del senyor Aldasoro

EL SENYOR Ramon M. Aldasoro, Ministre del Govern d'Euscadi, i Delegat seu a la República Argentina, ha estat alguns dies a Xile amb motiu del seu viatge de retorn a Buenos Aires, després d'haver assistit a la reunió del Govern Basc celebrada, fa uns mesos, a Nova York.

El Consell Executiu de **Solidaritat Catalana** visità el senyor Aldasoro per a testimoniar-li els constants sentiments de germanor amb el poble basc i mantingué amb ell un interessant canvi d'impressions sobre les actuals circumstàncies polítiques amb relació als nostres dos pobles i al futur de la República espanyola.

La curta duració de l'estada a Xile del senyor Aldasoro impedí la seva assistència, com a convidat d'honor, al sopar mensual de **Solidaritat Catalana**.

El Centre Català de Santiago, però, organitzà un sopar en homenatge del senyor Aldasoro, el qual tingué lloc el dia 19, amb assistència d'una nombrosa representació de **Solidaritat Catalana** i de les altres entitats que integren la nostra col·lectivitat.

Ofert l'acte, en nom de tots els catalans, pel Secretari del Centre, senyor Muxi, fou retransmesa pels altaveus la gravació que oportunament fou feta del discurs que el President d'Euscadi, senyor José Antonio de Aguirre, pronuncià en el Centre Català fa uns tres anys, en ocasió del seu viatge a través d'Amèrica.

Seguidament parlà el senyor Aldasoro, el qual, després d'unes amables paraules agraint l'homenatge que se li oferia, féu una interessant exposició dels fets en els quals ha intervingut darrerament i del seu punt de vista polític.

Digué que, en atenció a la Conferència de les Nacions Unides que anava a celebrar-se a San Francisco de Califòrnia, el President senyor Aguirre i els seus Ministres consideraren que era contraproduent plantejar-hi, d'una manera múltiple i confosa, el problema de la República Espanyola, és dir, bascs, catalans, republicans, comunistes, etc., cadascú per la seva banda i des del seu punt de mira particular. Creien, pel contrari, que davant de la consciència internacional havia d'ésser plantejat el problema per les Institucions

republicanes i democràtiques que existien a Espanya i que foren atropellades i vençudes pel franquisme amb l'ajut d'Hitler i de Mussolini, les quals reclamen de les Nacions Unides el seu recolzament per a ésser restaurades en l'exercici de llurs funcions.

Amb el desig de fer prevaler aquest pensament, el President Aguirre marxà a Anglaterra i a França, i ha retornat a Amèrica, després d'haver-se entrevistat, en terres d'Europa, amb les representacions de les més diverses forces polítiques enfrontades contra el franquisme. El senyor Aldasoro, per la seva banda, realitzà a diversos països d'aquest Continent múltiples gestions. Remarcà, però, que l'únic resultat efectiu, en aquests darrers temps, ha estat la unió dels catalans, realitzada amb absoluta coincidència amb el criteri polític abans exposat, això és, la reivindicació de la República i de les seves Institucions.

Expressà també el senyor Aldasoro la seva convicció que Franco serà enderrocat, però manifestà la seva temença de que si totes les forces republicanes no s'apressen a oferir al món un front sòlid i compacte que sigui garantia de govern efectiu, poden trobar-se amb el fet que Franco sigui substituït per la monarquia o un directori militar o qualsevol altra combinació de poder que, a base de la concessió d'una amnistia i d'una aparent democratització, de fet obtingui l'assentiment internacional a la seva acció, encara que en l'ordre intern representi la perpetuació del règim de privilegis i persecucions tradicional de l'Espanya anti-democràtica.

El senyor Aldasoro clogué el seu parlament expressant, però, la seva confiança en que la identitat de pensament que existeix entre els catalans i els bascs en tot el que es refereix a l'organització constitucional de les nacions peninsulars, és penyora de que totes les dificultats podran ésser vençudes i que arribarà el dia del triomf dels nostres ideals.

Fabrica de Tovallols
i Barnussos

BRIXTON

de Ramon Viñas Sanromà

BLANCO ENCALADA, 2559

"Expreso Universal"

PROPIETARIO: MIGUEL FAJARDO A.

TRANSPORTES EN GENERAL — MOVILIZACIONES — MUDANZAS

ENCOMIENDAS — BODEGAJES

SERVICIO RAPIDO DE EQUIPAJES

SEGURIDAD — RAPIDEZ — ECONOMIA

SANTIAGO: MORANDE, 723
FONO OFICINA, 89822
FONO ESTACION, 89008
CASILLA. 981

VALPARAISO: BLANCO, 70
FONO OFICINA, 2919
FONO ADUANA, 7917
FONO EST. BARON, 6425
CASILLA, 1786

CONSULTENOS SIN COMPROMISO

LA CASA IBERA

DE MARTINEZ I CASASUS

SAN PABLO, 1802 — TELEFON, 61345

TOT EL QUE NECESSITI PEL SEU

AUTOMOBIL

FABRICA DE MIRALLS

DE FRANCESC CUCURELLA R.

TALLERS ESPECIALS PER A PLATEJAR,
BISELAR I GRAVAR

Especialitat en miralls de fantasia i venecians

Casa fundada el 1906 — Importació directa

ARGOMEDO, 369

TELEFON, 66601

PINTURA I DECORACIO

MIQUEL GIMENO E.

MAGATZEM DE PINTURES

TALLER I OFICINES: SAN FRANCISCO, 231 — TELEFON, 83620 — SANTIAGO

PREUS ESPECIALS PER A PINTORS

NOTICIARI

DOL NACIONAL

La turmentada terra xilena ha estat, una vegada més, ferida pel destí advers. La tragèdia immensa de Sewell ha ofegat en el dolor, immerescudament, aquest país sofert i abnegat. Cinc cents obrers, miners, han perdut les vides en els túnels de les mines, amb la seqüència natural que comporten aquesta mena de calamitats: infants desemparats, vídues, llars desfetes...

Els catalans ens adherim, entristits i commoguts, al dol que experimenta tot Xile.

Els Jocs Florals

DESTAQUEM, en un altre lloc d'aquest número la festa dels Jocs Florals, celebrada enguany a Colòmbia. A base del material que hem pogut obtenir, hem donat preferència a les tres poesies que han obtingut els premis històrics: la Flor Natural, l'Englantina i la Viola —dues d'elles fragmentades, a causa de llur gran extensió—.

Hem evitat totalment el propi comentari, perquè hem cregut que era molt millor deixar l'espai a la paraula dels poetes, que en aquesta ocasió han continuat, a la República

nordina, la tradició de la Catalunya immortal, que es manifesta esplendorosa on es troba en llibertat.

Aquest és l'esperit, aquest és el valor primordial dels Jocs Florals de l'exili: amb el llenguatge de la poesia, en cerca de la perfecció, amb temes o motius independents de la finalitat principal, són en el fons un crit de rebel·lia, són una afirmació viva de la personalitat de Catalunya, de la fe en els seus destins, de la perennitat de la seva cultura, pesi a les persecucions i a l'opressió de què la fan objecte uns folls que voldrien anorrear-la, com si l'odi estúpid i injustificat pogués vèncer l'ànima d'un poble.

I aquesta és, principalment, la raó de ser dels Jocs Florals de l'exili. Els que es celebraven, en temps normal, dintre del territori de la Pàtria, interessaven sobretot als poetes. I àdhuc entre aquests, sobretot durant els últims anys, hi havia discrepàncies quant a les seves possibilitats i valor... Però d'ençà de la caiguda dolorosa de Catalunya, interessaven a tots els catalans. I voldriem dir, encara, que els interessa el seu acabament, perquè ell serà la senyal que la llibertat tan esperada ha estès novament les seves ales glorioses damunt del nostre país.

¡Que l'any que ve, els Jocs Florals puguin tenir lloc novament a dintre de Catalunya! Heus-ací el desig de tots els catalans.

Compàs d'espera

És la característica dels dies actuals. Va acompanyada de vegades d'impaciència i desil·lusió. Justificades en part, és veritat. Però no cal incórrer en extrems. No hi ha motiu per a creure en miracles, i menys s'ha d'esperar que els miracles els facin els nostres contraris, que hem confós massa sovint amb els nostres amics... perquè hi estaven barrejats.

A Europa compten, encara, principalment, els interessos, els egoïsmes, les conveniències. No és que tot ens sigui hostil. Però si bé han caigut Hitler i Mussolini i alguns dels seus acòlits, no han caigut encara els actors "democràtics" de Munich, ni el seu esperit, tan extès.

Per altra part, juguen altres qüestions: de cara a Europa, no basta tenir raó. Cal que ella s'acordi amb determinades condicions que, si bé no estan en la superfície, existeixen. Caldria desvirtuar quelcom l'ideal... a profit de

Mar i Cel

DIPÒSIT I VENDA DE
MARISC I PEIX FRESC

ESPECIALITAT
en LLAGOSTES

DEL MAR
A LA TAULA!

Mercat Model de Providència
LOCAL 23
TELÈFON 490031 • ANEXE 23

Publicitat

FORN
"LA BARCELONESA"
DE RAMON BELLA M.

Els seus forns a vapor donen al pa una cocció perfecta.
La nostra especialitat són els xocosos, el pa de llet
i el de motlle.

REPARTIM UNICAMENT A PARTICULARS
AVINGUDA CONDELL 1654 • Telèfon 40568 • *Publicitat*

l'ideal d'altri. D'aquesta manera, coses que semblen aturades es posarien en acció. Ens interessa?

No veim el motiu perquè la balança hagi de decantar-se envers el pessimisme. Els aliats han guanyat llur guerra a Europa. Ara ens toca a nosaltres. La feina principal l'hem de fer els catalans, els bascos, els gallecs, els castellans. I el signe, no hi ha altre camí, la República Espanyola. ¿És més difícil transigir entre republicans que haver-ho de fer, en un sentit o altre, de cara a una Europa que encara està molt lluny d'estabilitzar-se i que té, també, tants problemes a resoldre? I si no en tenim prou amb la República —amb la República i els Estatuts— ¿acabarem convencent-nos que ens serà molt més fàcil de millorar-ho mitjançant l'entesa entre republicans —els republicans de tota la República— que no pas per camins més complicats i insegurs?

Moments d'espera, certament. Però no de pessimisme, sinó d'actuar, de fer el bloc cada vegada més compacte.

Un mort

No ens referim a allò que, en més o en menys, poguéssim tenir d'humà el comte Ciano. Mort és, i ben mort. Que Déu l'hagi perdonat... perquè nosaltres no sabríem fer-ho.

Ni la seva mort, ni el seu diari no podran desvirtuar tot el mal que ha contribuït a fer. La seva classificació definitiva és al costat dels feixistes. De la lectura del seu diari hom dedueix, certament, que no era un feixista de cor, sinó un feixista de conveniència. Estava contra de moltes coses, però les tolerà i hi col·laborà. Fou així, segurament, perquè li plaïa la faramalla, figurar, aprofitar-se, lluir uniformes i condecoracions... Fou així per moltes coses, menys per un "ideal" (?) feixista. ¿Però és que en això ha estat diferent de cap dels seus col·legues?

Feixistes

Les vergonyes internacionals que es produïren durant la nostra guerra, ens han fet estar sempre segurs de moltes coses. Mai, però, no les havíem llegides d'una manera tan clara com en el diari del comte Ciano. Millor. És convenient que, sobre qualsevol qüestió, no pugui haver-hi el més petit dubte. Car així no hi ha perill d'enganyar-se.

Podem passar per alt aquell altre mort —per nosaltres també ben mort— del qual segurament no n'ha restat altra cosa que el paraigües. Però Lord Halifax encara és viu. Convé recordar el seu nom i no oblidar-lo. Ni oblidar que, avui encara, intervé en la direcció d'una gran potència europea. Ell que, segons conta Ciano, "es sentiria molt feliç si la victòria de Franco solucionés tots els assumptes...".

Fem un recompte de totes les dissorts, nostres i de la nostra Pàtria. Són el preu de la tranquil·litat egoïsta d'un des-

XAMPANY

"Metropolitan"

ES EL MILLOR

Royo y Cia. Ltda.

TELEFON 89786

SANTA ISABEL 362

tacat polític d'ara, no inclòs en cap llista negra. ¿Quants Halifax hi han encara a Europa? ¿Pot estranyar-nos si, de fora estant, les coses no van prou depressa?

Visca Amèrica!

El donem de tot cor per la conferència de San Francisco. I el donem també —com ho hem fet tantes vegades— a honor de Mèxic, l'admirable país amic que no té feixistes com Mussolini, com Ciano o com Lord Halifax.

Recordem el nom de Luis Quintanilla. Recordem-lo amb agraïment i amb respecte. La seva diatriba contra Franco no té preu. Ens declarem plenament satisfets. Nosaltres no l'hauríem millorada.

Franco ha quedat ben servit. La no admissió de la seva Espanya a l'Organització de Seguretat Mundial és un cop difícil d'encaixar. Fem els possibles perquè en rebí d'altres.

Xile, també

La mateixa informació de la Conferència de San Francisco ens assabenta que quan el senyor Quintanilla acabà el seu discurs i retornava al seu seient, els membres de la delegació xilena es precipitaren a abraçar-lo.

N'estem també molt satisfets. És el que esperàvem dels representants de l'estimada República que és la nostra segona Pàtria.

Val més tard que mai

La proposició mexicana fou recolzada per Xile, Estats

**FAIXES
I
MODELADORS**

Dovita
ALVAREZ

ESTADO 99 • TELEFON 68559
• SANTIAGO •

Publicitas

Units, Uruguay, Guatemala, França, Bèlgica, Rússia Blanca, Ucraïna i Austràlia. Ningú no va votar contra.

El senyor Boncour, delegat de França, va dir: "Quan el meu país va signar el dolorós i horrible armistici, la situació hauria estat diferent si haguéssim comptat amb una Espanya amiga, republicana i lleial...".

També ens està bé, això... encara que amb algunes reserves. Per exemple: Que si fou així, la culpa correspongué, en bona part, a la mateixa França, a aquella França envaïda pel pànic que rebé amb entusiasme, de retorn d'Alemanya, el seu primer ministre Daladier, quan acabava de cometre una infàmia. Que contribuï a la nostra derrota amb la seva tàctica suïcida, amb l'invent oprobios del Comitè de No-Intervenció. Que més tard, salvant excepcions sempre honroses, insultà els nostres soldats, als quals la premsa més llegida qualificà de desertors, que no havien sabut defensar-se...

Compartim l'opinió de "monsieur" Boncour. L'única diferència és que nosaltres l'hem sostinguda sempre.

Quina sorpresa!

Quina sorpresa per a ell, pel dictador avui demòcrata! La notícia de la no acceptació li arribà en uns moments que, precisament, es disposava a demostrar que, per a ell, el passat són falòrnies; a la vetlla d'inaugurar, amb la seva pròpia veu, una colossal emissora de ràdio, destinada a escampar per tota la terra els ideals de llibertat de la Falange-Tradicionalista i de les J. O. N. S., ço és, la llibertat absoluta que es donen els dèspotes per a desposseir-ne els que legítimament els correspon.

Val més que es deixin de bromes. ¿S'hi han fixat prou bé. Franco i els franquistes, amb la paraula "seguretat"? No sabem que pugui coincidir gaire amb la paraula "traïció", ni amb la paraula "perjuri". Lògicament: el perjuri i traïdor Franco no pot merèixer cap seguretat.

Un botó de mostra

És la panadera rebuda per les derrotades hosts franquistes al poble de Chambery. Se'n han fet ja molts comentaris. La premsa n'ha parlat copiosament. Poca cosa podríem afegir-hi, si no fos que el principal no s'ha dit encara. Som els primers en donar la notícia, que ens ha facilitat un ocelllet molt ben informat.

I és que el càstic merescut que reberen els "legionarios azules" ho fou a les mans d'uns braus refugiats. És clar, aquesta vegada els "legionarios" anaven sense moros, sense italians ni alemanys, i sense superioritat d'aviació i d'armament. Fou una petita lluita d'home a home, i acabà, sense discussió, amb un "knock-out" absolut.

Com a "round" de tanteig no està malament. Que es vagin preparant...

Unanimitat en torn del President

D'un document que ens ha estat tramès per la Delegació d'Euscadi i que, per tant, no pot ésser considerat parcial envers els nostres punts de vista, traduïm allò que es refereix als catalans:

"El President tingué després importants converses amb el President Irla i amb els senyors Terradelles, Secretari General d'Esquerra Republicana de Catalunya, i amb els directius de SOLIDARITAT CATALANA, que agrupa tots els partits polítics catalans. Tingué també diverses entrevistes amb Nicolau d'Olwer i Solà Cañizares, representants d'Acció Catalana i Lliga Regionalista respectivament, que també pertanyen a SOLIDARITAT CATALANA. Totes aquestes converses demostraren el sòlid avenç i cordial comprensió en les relacions dels dos pobles, que ha de plasmar-se en una política conjunta, en unió del poble gallec. Després de les converses mantingudes a Londres amb el senyor Pi i Sunyer, la unitat catalana s'asseu sobre una base forta. El

**Fàbrica de
MITGES
fines**

DE
**MANUEL FRUNS
I FILLS**

**CUEVAS 1274
CASILLA 4066
TELÈFON 50654**

SANTIAGO

CREADORS DE LES
FAMOSES MITGES

**"PARAMOUNT"
"NORMANDIE"
"MITZI"**

Publicitat

30 ANYS DE PRESTIGI

La Bahía

de Nofre, Vadell i Perez Ltda.

LA CASA DELS MARISCS

ESPECIALITAT EN PLATS A LA CATALANA

MONJITAS 846 TELEFS 32121-2-3

SANTIAGO

President Irla, en ser reconegut sense excepció com a President accidental de Catalunya conforme a la llei autonòmica catalana, ha loçrat la unitat fonamental. Vol ara constituir ràpidament un Govern català, i n'encarrega la formació al senyor Pi i Sunyer. Aquest Govern, a més de fortificar la unitat entre tots els catalans, clou el plet entre els que seguien les Institucions i els que continuaven afectes al Consell Nacional de Londres. El senyor Pi i Sunyer prepara el seu viatge a França, plenament d'acord amb l'orientació i solució proposades."

El paràgraf precedent no necessita cap comentari. Hem volgut, això si, remarcar-ne algunes frases, que corroboren, particularment, que la nostra posició, tan discutida, ha estat la que ha acabat imposant-se.

Més endavant, el susdit document diu encara:

"Unànimement fou aprovada una política de franc recolzament a la causa republicana espanyola, sense perjudici del dret dels pobles a la lliure expressió de llur voluntat nacional quan arribi el moment de la consulta popular."

Repetim que es tracta d'un informe del President d'Euscadi, que ens ha estat enviat per la Delegació del seu Govern a Xile.

Confirmació

Notícies posteriors ens han assabentat que el senyor Pi i Sunyer ja s'havia traslladat a França i que, d'acord amb el President Senyor Irla, havia començat les gestions per a constituir el Govern, en qualitat de Conseller-delegat.

Esperem que d'un moment a l'altre ens arribarà la bona nova, i que, finalment, tindrem el Govern de tots els catalans.

A l'interior

Es indubtable que a la Península la situació va madurant per moments. Són innumbrables les notícies que constantment ens arriben, per la premsa i la ràdio, i que demostren que allò comença a trontollar, i que el moment, el gran moment del poble, ningú no el podrà deturar.

Franco ja no intenta ni amagar-ho, es veu desbordat pels fets: topades, detencions, afusellaments, estan a l'ordre del dia. El clima es va fent propici, i aviat, molt aviat, ni amb la força de les armes, els opressors del nostre poble no podran mantenir el que van imposar brutalment i contra dret.

El Vice-president del Parlament Català entre nosaltres

ELS CATALANS de Santiago hem tingut el goig de veure entre nosaltres el prestigiós compatriota, Vice-President del Parlament de Catalunya, Honorable senyor Manuel Serra i Moret. Tots els catalans: a l'entorn de la seva figura meritíssima, prestigiada a més per l'alta representació que ostenta, i que emana del nostre poble, no podia mancar-hi cap de les nostres entitats, cap dels nostres nacionals. I així ha estat, sortosament. La visita del senyor Manuel Serra i Moret a Xile ha provat a bastament allò que en tantes ocasions hem sostingut: el poder aglutinant de les nostres Institucions, única força capaç de crear un ample moviment d'unitat. No hem de regatejar-li cap dels seus mèrits indiscutibles al senyor Serra i Moret; són suficientment coneguts i reconeguts perquè no calgui enumerar-los. Però és indubtable — i en això ell ha d'estar-hi absolutament d'acord — que allò que, sobretot, ha fet possible que tots els catalans de Santiago — els mateixos que tan sovint, dissortadament, es mantenen dividits — es manifestessin unànimement en els homenatges que se li han tributats, ha estat la seva condició de representant de la lliure voluntat catalana i dels organismes d'ella sortits.

Heus-ací la lliçó més important de la visita del senyor Serra i Moret. I tenim la satisfacció de fer constar que ell personalment ha contribuït molt especialment a crear un clima favorable, el qual, al nostre entendre, és l'únic que pot fer possible la tan desitjada entesa entre les diverses tendències dels catalans nacionals.

A través de les seves converses i dels discursos que ha pronunciat, el senyor Serra i Moret ha confirmat el que nosaltres n'esperàvem: ha estat ponderat i just, i ha remarcat, particularment, el seu caràcter de parlamentari, de representant del poble català. En l'acte de la diada de Sant Jordi celebrat al Centre Català; en el sopar d'homenatge que li oferí **Solidaritat Catalana**; en el discurs necrològic que pronuncià en l'enterrament del malaguanyat Lluís Bru, i en totes les ocasions que s'ha manifestat, ho ha fet d'una manera que no ofereix equívocs, i ha remarcat sobretot el càrrec al qual es deu. En el primer dels actes esmentats féu constar, a més, entre altres coses substancials, que el moment actual no és un moment d'extremismes. En la visita de salutació que li efectuà el Consell Executiu de **Solidaritat Catalana** expressà la seva total coincidència amb els nostres punts de vista. I en cap dels seus parlaments no ha fet mai la més

ATENCIO

CAMISERIES!

PER A MITJONS. ESTADIO
PER A SOQUETS. OLIMPICO

Les millors qualitats • No destenyeixen
Colòrs sòlids

OLIVERI & MATHIESEN LTDA.
FABRICANTS

SAN ISIDRO 1525 TELEFON 53831

Publicitas

mínima al·lusió a altres representacions seves, que pogués desorientar o produir confusionisme entre l'opinió catalana.

* * *

Malauradament, si de l'actuació del senyor Serra i Moret no podem dir-ne més que lloances, no és així mateix en el que fa referència a uns determinats compatriotes: aquells, precisament, que durant l'estada ací del senyor Serra i Moret han estat més temps al seu costat i han fet tot el possible per a donar un to partidista al seu viatge. Ens dol que els procediments d'aquests compatriotes, en aquesta ocasió també, s'hagin posat de manifest, d'una manera que podria desvirtuar el veritable esperit del diputat català, i podria fer que aquells que no estan ben al corrent de la seva actuació se'n formessin un judici completament errat. Tenim el deure, per tant, de no silenciar-ho, pel prestigi mateix del senyor Serra i Moret.

Nosaltres no volem portar les qüestions a tal extrem que pugui semblar que desconeixem les realitats, i els drets que tenen els altres a la propaganda. I hi han coses que no ens poden interessar. Però tot té el seu límit. I el límit és excedit per l'afany desorbitat d'aprofitar-se de les circumstàncies per a fer derivar les situacions cap el camp propi, sense tenir en compte els mitjans, sense sentit de responsabilitat ni pensar en els resultats desagradables que poden produir-se a persones responsables, en aquest cas el senyor Serra i Moret.

Els compatriotes que hem al·ludit han dit i han fet dir, àdhuc per la premsa, allò que el senyor Serra i Moret, prudent i patriota, ha silenciat. Hom ha pogut llegir, per exemple, que en un acte trist efectuat dies passats, la presidència del mateix anà a càrrec del Vice-president del Consell Nacional de Catalunya. I això no és cert. No ho és, entre altres raons, per la tan elemental del respecte a aquell que era el motiu de l'acte, Lluís Bru i Jardí, la voluntat del qual havia estat contrària al Consell Nacional.

No ens immiscuiríem, per cert, en cap acte que s'hagués realitzat dintre d'un clos partidista, i amb aquest inequívoc caràcter. Però les qüestions en les quals han intervingut catalans de tots els matisos no s'han de desvirtuar. I saben prou bé els compatriotes partidaris del Consell Nacional que si el senyor Serra i Moret hagués invocat aquesta representació en lloc de la que legítimament li pertoca, no hauria reunit al seu voltant, ni molt menys, la totalitat de la colònia catalana.

Tortuós també, i digne de blasme, ha estat l'esdevingut arran de l'àpat del Club de la Unió, transformat subreptíciament en una festa de l'Agrupació Patriòtica Catalana. La premsa també va donar-ne compte. El banquet l'oferia el President de la Cambra de Diputats de Xile, senyor San-

tandreu, al senyor Serra i Moret i als parlamentaris dels pobles hispànics. Sempre segons el solt publicat a un diari, hi assistí el Vice-president del Consell Nacional de Catalunya. Hi havien, a més, els senyors Cunillera i Aznar pels parlamentaris catalans, i el diputat galleg senyor Suárez Picallo. Entre la resta dels assistents predominaven els militants de l'Agrupació Patriòtica. El "Centro Republicano Español", una vegada celebrat l'acte, va visitar el secretari del senyor Santandreu per a preguntar-li si sabia que el senyor Vicente Sol és també un parlamentari republicà espanyol. La resposta fou que la intenció del senyor Santandreu havia estat de convidar-los tots, i que, amb aquesta finalitat, havien utilitzat la llista que els havien lliurat els compatriotes als quals ens venim referint. I, per altra part, el senyor Serra i Moret ha hagut de fer constar que ignorava totalment aquestes interioritats, o sigui, més cruament, que era aliè a la maniobra.

Els comentaris, cadascú que se'ls faci. Per part nostra hem complert amb el nostre deure, en posar de relleu aquestes dissortades incidències, que constitueixen l'única nota desagradable — de la qual el senyor Serra i Moret no eré cap culpa — en la simpàtica visita de l'Honorable Vice-president del Parlament català a terres xilenes.

Estem d'acord

El número de maig de "Germanor", en el comentari d'un article de Pere Mas i Perera publicat a la Revista "Resorgiment", diu textualment:

"Però moltes de les coses que s'esdevenen entre nosaltres, on la veritat és descaradament mixtificada i escarnida, demostren que el mal ha fet progressos entre aquells que es creuen realment antifeixistes, però que usen els més baixos i típics procediments del feixisme."

Coincidim plenament. Han estat, evidentment, una norma de conducta i d'actuació del feixisme, la falsedat, la hipocresia, l'aparèixer sovint amb una cara, un posat i unes paraules que han estat simple apariència, que eren tot el contrari de les seves veritables males intencions; la deificació de Maquiavel, en concret.

Veritablement, el col·lega ha posat el dit a la llaga. Potser algun dia els responsables de les coses que s'esdevenen entre nosaltres s'adonaran que no hi ha millor camí que el camí recte.

Aclariment

Per tal com el lector de "Germanor" podria tenir alguns dubtes quant a la nostra actuació en certs actes dels quals aquella revista dona compte, per bé que d'una manera diríem incompleta, ens cal fer constar:

Que, encara que no ho sembli per la lectura de "Germanor", el nostre company Josep Ma. Casasses va prendre

LLIBRERIA SENECA

LLIBRES — REVISTES — FIGURINS — LITERATURA — CIÈNCIES — ART — TÈCNICA

L'assortit més complet i el millor servei de novetats de les principals editorials nacionals i estrangeres.

HUERFANOS, 836

— CASILLA, 13171

— TELEFON, 33698

part, en representació de l'Agrupació Democràtica Catalana, en l'acte efectuat el dia 14 d'abril en el Centre Català, i que hi va pronunciar un parlament, al costat dels altres oradors que "Germanor" anomena.

Que, eliminat també en la versió de "Germanor", el nostre amic Torre de Mer assistí, en representació de l'Agrupació Democràtica Catalana i de SOLIDARITAT CATALANA, a la inauguració del refugi del Club Deportivo Barcelona, a Farellones.

Que a la presidència de l'enterrament del nostre plorat President, el diputat Lluís Bru i Jardí, hi havia també, naturalment, la nostra representació —i no tenim cap inconvenient en fer constar que hi havia així mateix la de l'Agrupació Patriòtica Catalana.

Deixem, benèvolament, de banda altres oblids, no menys importants, perquè no ens mou un afany de polèmica ni de crear dificultats, ans al contrari. Però creiem que el nostre deure és informar correctament els nostres lectors, i que tenim el dret de rectificar allò que entenem que és una mala informació.

A cadascú el que sigui seu

Ens plau fer constar que oportunament, una Comissió de SOLIDARITAT CATALANA va entrevistar-se amb els consellers del Centre Català per a tractar de la conveniència que "Germanor" prengué un to d'acord amb el seu caràcter de portantveu de tots els catalans de Xile, i que, per part dels directors del Centre hi hagué la millor disposició; i no sols això, sinó que restà comprovat que eren aliens als oblids de què parlàvem, els quals havien escapat, simplement, a llur control.

L'audició "Per Catalunya"

SOLIDARITAT CATALANA ha prosseguit regularment, tots els diumenges, a dos quarts de dues de la tarda, les seves transmissions radials, per l'Emissora "La Americana".

A més a més de l'objectiu primordial, posar al descobert les vergonyes del franquisme, SOLIDARITAT CATALANA ha volgut també —i a aquesta fi destina un es-

pai de la seva emissió— donar a conèixer al públic americà les figures catalanes més importants i els esdeveniments històrics de la nostra Pàtria.

Fins a la data ha remembrat, per aquest ordre: Mossèn Cinto, el Corpus de Sang, Apelles Mestres, Francesc Pi i Margall i la festa de Sant Joan.

A les moltes felicitacions que els nostres amics, organitzadors del susdit espai radial, han rebut, ens plau afegir-hi la nostra.

Viatgers

Ha estat uns dies entre nosaltres, en viatge d'afers, i procedent de la República de Cuba, el nostre bon amic, Conseller municipal de Barcelona, Vicens Bernades. Anava acompanyat de la seva muller, la senyora Encarnació Miquel, i el seu fill Jordi.

Posteriorment han seguit camí cap a Buenos Aires. Els desitgem un bon viatge, i que poguem retrobar-nos ben aviat, novament, a Catalunya.

Casaments

Durant el mes que hem passat han tingut lloc a Santiago els enllaços matrimonials del senyor Joaquim Sala, amb la senyoreta Dolors Serradell, i el del senyor Josep Piera, amb la senyoreta Pilar Amor.

Desitgem, de tot cor, a ambdues parelles, una lluna de mel inacabable.

Naixement

El dia 9 d'aquest mes ha nascut una xamosa nena, filla del nostre estimat amic i consoci senyor Ricard Roquer, i de la senyora Carme Juanola; i neta de la senyora Joaquina Vinyals.

La nou-nada es diu Anna Maria.

Que per molts anys!

Defuncions

Hem de lamentar la pèrdua del nen Jordi Pubill, fill del nostre bon amic senyor Pere Pubill.

Dissortadament, ens ha deixat també el compatriota Ramon Solà Marigó, arribat a Xile a bord del vaixell "Winnipeg", després de la tragèdia de la nostra Pàtria, a la qual va servir en tot moment.

Rebin les respectives famílies la nostra sincera condolença.

CONTRA LA CASPA I LA CAIGUDA DEL CABELL

PILOLINA
de TORT GERMANS

AV. B. O'HIGGINS 1751 TELEFON 63054

DEMANEU-LA A TOTES LES FARMACIES DE XILE

Pubill

ESCOLTEU

TOTS ELS DIUMENGES
de 1,30 a les 2 de la tarda
"PER CATALUNYA"

Audició de "SOLIDARITAT CATALANA"

Radio "La Americana" C. B. 130 i C. E. 960 (ona curta)
Frequència de 9660 Ke. Banda de 31 mt. Longitud d'ona 31,25 mt.

"El Negro y el Globo"

DE PEDRALS I CIA.
CASA FUNDADA L'ANY 1882

ROBA CONFECCIONADA DE TOTA MENA

SASTRERIA — CAMISERIA

Yungay, 2946 — Valparaiso — Telef. 2534

Tallers Electro Mecanics

DE VICENS PASCUAL I CIA.

10 de Julio, 1052 al 1056 — Telefon 74461

Servei elèctric d'automòbils atès per un expert tècnic català. — Especialitat en cotxes europeus, dinamos, clàxons i tota mena de recanvis.

TECHO ACANALADO

VENCEDOR

(M. R. Año 1935)

FONTOVA y FONT LTDA

Fabricantes

Calle Los Minerales 137 (ex-Costa) — Negrete

Correo 17 — Teléfono 60141

CONCHALI

Fàbrica de Mobles Colonials

Lord Cochrane, 565

Telefon 66567

JOAN GRAMUNT MIR

MIDES ACURADES

COLL Y Cia. Ltda.

CONFECCIONS

EXCLUSIVES

SASTRERIA

Moneda, 926

Telefon, 65392

SANTIAGO

FABRICA DE TEIXITS DE PUNT

CHILOE, 1296

TELEFON, 52626

LA FLOR DE AMERICA

DE JOAN PERIS

ESPECIALITAT EN ARTICLES D'ESPORT

VENDES AL MAJOR I DETALL

**ELS
VINS**

Horera

**SON ELS
PREFERITS**

Publicitar

VICUÑA MACKENNA 1216
TELEFON 50701